

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXIII.

TRAVANJ 1932.

BROJ 4.

Antun Stjepan

AUGUST ŠENOA KAO PUTNIK I PUTOPISAC

Prvi put ostavi moj otac svoj rodni grad onda, kad mu je biskup zagrebački Juraj Haulik podijelio stipendij za gimnaziju cistercičku u Pečuhu. To je bilo početkom godine 1849. Moj otac je prešao preko Drave sa tetkom svojim Kreutzom, koji je obavljao službu »Kriegs-zahlmeistera«, dode u Šikloš, ali odanle se moradoše maknuti i što prije stići u Pečuh, a odavle u Zagreb, jer je bila svu jugozapadnu Ugarsku zahvatila revolucija.

Godine 1850. dode i opet u Pečuh, pa ostade ondje valjda tri, četiri godine, a onda se vrati u omiljeni Zagreb.

Već kao maleni djačić sanjao je o putu u visoke gore i na daleko more, napose u čarobnu Veneciju. I ta mu se želja ispunji prije nego što je mislio. Pod konac pedesetih godina otpisuju dvojica, Slovenac Alfons Moše i moj otac, pješice preko Podsusjeda i Brdovca u Štajersku. Prvi su dan noćili u Brežicama, a drugi u Sevnici. Treći im se dan sreća htjela nasmijati; nadioše nešto od »cvička« veseloga Slovence, koji im dozvoli, da sjednu na njegova kola. Sam zadržema, a dva nadobudna gojena filosofije trebala su da ravnaju konjičkom, pa da se odvezu u Zidani most. Ali kako su oni bili nevježe u teškoj kočijaškoj umjetnosti, zatjeraše mladi Faetonti kol.ca u grabu i prebacise ih. Slovenac, koji je ispaao iz kola, podigne se i poviće stentorskim glasom:

— Presnet hudič, frdamana krota, zakaj pa sem dau cjugle z rok!

Sjećam se dobro tih riječi; pokojni ih je otac mnogo puta ope-tovao, kad je nekome dao da što učini, a ovaj je učinio krivo.

Mladi su putnici došli u Zidani most, pa se odanle odvezoše, onda još novom, željeznicom u Ljubljani. Kapitola je slovenska bila u ono doba kud i kamo veća od Zagreba, pa je tu bilo štošta vidjeti, tek se slovenstvo nije smjelo ni maknuti u ono tužno vrijeme ljutoga i krutoga apsolutizma i ekskluzivne germanizacije. Ovo je nekud žalosno odjeknulo u pjesničkim prvijencima moga oca.

Iz Ljubljane krenuše dvojica mlađih putnika na Gorenjsko i u Kranj. Poznati su opisi, što ih podaje moj otac o okolini Kranja, Bleda i Bohinskoga Jezera, iz »Karamfila s pjesnikova groba« i pjesme »Bohinsko Jezero«, ma da sam veli, da nije »pejsažista«. Iz Kranja odoše obojica jednom na Jezersko, a dobro se sjećam, kako nam je otac pripovijedao, da su jednom pod noć došli na visoko sedlo, pa kako su napokon našli kuću, u kojoj je trebalo moliti, da ih prime na noćiste. Ali u kući niko. Kad stupiše u srednju sobu, nadioše mrtvaca na odru, a uza nj dvije zapaljene svijeće.

Ostaviše Gorensko pa odoše preko Ljubljane u Trst, a odanle valjda parobrodom u Veneciju. Razumije se, da je muza moga oca imala pune ruke posla u tom gradu fantazije. Tu je nastala prva njegova zbirka »Album soneta«, koji je on poslije ljuto skritizirao, stavljajući satiričke glose uz pojedine pjesme. Tu su ujedno ljute pjesme, dakako šifirirane, protiv pangermanske vlade u Sloveniji. I Venecija je bila u ono vrijeme austrijska, pa su mladi Slaveni dosta simpatizirali sa talijanskim »irentom«.

Godine 1857. položi moj otac ispit zrelosti, pa ode u Beč, najprije na orijentalnu akademiju, za koju se je svojski pripravio, znaјući uz hrvatski, njemački i madžarski još talijanski i francuski. Kad ga ondje nisu primili, valjda što je bio Slaven, ode na medicinu, ali mu se smučilo, kad je prvi put video, kako režu živom čovjeku nogu. Zato ode u Prag, da studira jus. Ovaj svoj put u Prag opisao je u podlistku »Pozora«.

Napokon se moj otac vrati iz Praga u Beč, te posta urednikom »Naše gore lista«, »Glasonoše« i »Slavische Blätter«. Dakako u Beču nije tako bilo kao u Pragu, pa mu brzo dozlogrdi novinarski život. Početkom šezdesetih godina nastani se stalno u Zagrebu. Kratko iza dolaska svoga napisa »Pismo iz Samobora«. Sa prijateljima Muzlerom, Meningerom vlastelinom iz Vukovine, i drugima obide svu okolinu Zagreba, a za Plješivicu, koju on zove Okićkom gorom, nađe zgodno izlazište na imanju familije Farkaš u Kalinovici, kojoj danas žalivože nema ni traga. Odanle je polazio na Okć i u susjedne krajeve, koje je poslije opisao u jednom od posljednjih poglavljja »Seljačke bune«.

Već prije godine 1868. primi službu gradskoga bilježnika, pa se oženi. Političke prilike onoga vremena siljahu ga, da bude na oprezu, jednom je pače sve spremno bilo, da se odselimo zanavijeke u Prag. Međutim se položaj promijenio na toliko, da su moj otac i moja majka mogli putovati 1873. na svjetsku izložbu u Beč. To je prvo putovanje moga oca, koga se ja sjećam.

Već godine iduće bude pozvan moj otac u komisiju na otvorenje željeznice od Karlovca do Rijeke. Ovo je putovanje opisao u listku »Obzorovu«, a 1875. pretiskan je opis toga puta u posebnom izdanju, koje je izšlo sa lijepim fotografijama. Malo zatim bio je kod kolaudacije t. zv. »Rudolfske ceste« sa prijateljem Budom Budisavljevićem, pa je išao od Ogulina do Novoga; osobito je lijep opis šume izmed Ogulina i Jasenka, gdje nema »ni ptice pjevice, ni vuka, ni hajduka«. U Novom je bio gostom vrijedne novljanske kuće Srića, a odanle ode s parobrodom »Hrvatom« u Senj, »jer ne može pisati i opisivati nešto što nije video«. On se spremao da napiše »novelu«,

kako sam kaže, iz senjskoga, uskočkoga života (»Čuvaj se senjske ruke«). Moj je otac sa dva putnika i sa kapetanom Akačićem dva dana i jednu noć sjedio na parobrodu, jer nisu radi oštре bure mogli u Senj. Taj je put otac opisao u »Vijencu« godine 1880.

Iste godine 1875. spremi se otac na veće putovanje: »la bella Italia terra del canto« zvala je i njega. Moji se roditelji spremiše na put pred Uskrs, pa odoše preko Ljubljane, Trsta, Krmina u Veneciju. Tu se rodi ideja za pjesmu »Propast Venecije«. Kolika je razlika između misli, s kojima je simpatizirao moj otac pedesetih godina, i misli, koje je raspleo u »Propasti Venecije!« Od staroga duždevskoga grada odoše moji roditelji u Bolognu, pa u Fiorenzu. Na »Veliki Petak« nadoše se u Pisi; od posjeta na »Campo santo« postane pjesma »Lanac«. Preko Genove odoše do Torina, a onda preko Milana i Verone kući.

U djedovskoj kući, u turopoljskoj kapitoli, bilo je pravo čudo, kad se vratiše. Nebrojeno smo puta, — a na našu želju — slušali priповijesti o Marinu Falieru, o Cosimu Medici, o Fiescu, o Galeazzu Viscinti. Nebrojeno je puta otac premještao u svojoj numizmatskoj zbirci Mocenige, Veniere, Dandole, Trone, Gradenige, Manine, — a nas smo dvoje gledali u čudu sjajne »osele«.

Od godine 1876. išli smo svakih ferija u Dobrnu. Moj je otac vrlo volio ono skromno kupalište zato, što mu je ondje bilo slobodno da se zavuče u kaki paviljon, pa da ondje nesmetano radi. Tečajem vremena on se priuči na jedno mjesto, ondje između »Gospodskoga doma« i »Kuće na ledini« pod granatom crnogoricom: to mu je mjesto ostalo doklegod je onamo dolazio. Nitko živ nije hotio da ga smeta. Sadanje kupališno ravnateljstvo odlučilo je da podigne na tome mjestu u proslavu pedesete godišnjice smrti spomen ploču autoru »Akvarija«.

Godine 1880. podu otac i mati na proslavu u Vrazovu rodnu kuću u štajerski Cerovec pod brdom Jeruzalemom; sjećam se dobro, kako je otac opisivao lijep kraj, a kako je grdio štajerske nemškutare. Iste godine ode u Ljubljanu na proslavu jubileja časnoga Janeza Bleiweisa.

Ja sam svršio drugi gimnazijski razred, otac mi reče, da ćemo odsada nas dvojica putovati, a majka i sestra neka idu u kakvo ljetovalište ili kupalište. I zbilja, majka i sestra otpraviše se u Dobrnu, a otac i ja odosmo kolima u Klanjec pokraj Novih dvora, popesmo se na Cesograd, pohodismo grob Antuna Mihanovića, spustismo se kroz čarobni Zelenjak do Tuhinja i Pregrade, posjetismo Novi Tabor, spustismo se onda na Sutlu, i eto nas u Rogaškoj Slatini. Ondje smo imali ostati mjesec dana; moj je otac mnogo razgovarao

s Milanom Makancem, šetao onim alejama, ali nikakova izleta nismo učinili, jer je sitna, gotovo salburška kiša padala lagano, ali postojano. Napokon iza osam dana ostavismo Slatinu. Svanuo je vrlo lijep dan, kad mi podosmo od Slatine preko Kostrajnice u Poljčane a odanle u Dobrnu. Obilazio sam s ocem sve one lijepe vršće u okolini, popesmo se na staru celjsku gradinu Kačnik, posjetismo kapelu Svetoga Nikole, zađosmo u tvrdi grad Lemberg.

Napokon dodoše posljednji dani naših ferija, u istinu posljednji, jer se na 9. novembra 1880. potrese Zagreb, pozvani »faktori« pobijegoše iz Zagreba, a moga oca zapane teška služba ,da pregleda sve, što je bilo raspucano i ruševno, da izvede tešku operaciju na svom milom rodnom gradu. Sve osnove, kako će iduće godine u Dubrovnik, da napiše roman »Cvijeta Cucericeva«, kako će u Meran, da poboljša narušeno zdravlje, odoše u carstvo zaboravi, a pod konac godine nastupi moj otac putovanje, sa koga se nije nigda više vratio.

Dr. Milan Šenoa.

Z. ROSANDIĆ:

GOSPIĆ

„VAGANSKI“ ILI „BABIN“ VRH U VELEBITU

Kako je poznato, do danas nijesmo na čistu, da li je najviši vrhunac velebitski Vaganski Vrh ili Babin Vrh. Prema dosadašnjoj specijalnoj karti izlazi, da je najviši Babin Vrh 1798 m., dok Vaganski broji 1758 m. Međutim, tu je pogrešku mogao primijetiti svaki izletnik na Babin Vrh i Vaganski Vrh i bez ikakva instrumenta. Pogled s Babina Vrha k jugu odnosno jugoistoku je presječen trupinom Vaganskog Vrha tako, da se onih dalnjih vrhunaca k jugoistoku, koji leže u pravcu Babin Vrh—Vaganski, ne može vidjeti. Slika »Vaganski Vrh 1758« snimljena je s najviše tačke Babina Vrha sjeverozapadno od Vaganskog Vrha. Pruži li se horizontala s Babina Vrha k Vaganskom, razlika je još očiglednija. Međutim pogled s Vaganskog Vrha u oba pravca je otvoren bez ikakvih zapreka. Ova je činjenica navela prošle godine među ostalim izletnicima i prof. Mihajla Potkonjaka, koji je zamolio tamo prisutnog poručnika-topografa od vojno-geografskog instituta u Beogradu, da s teodolitom konstatira tu razliku. Rezultat je bio taj, da je Vaganski Vrh viši od Babina Vrha za 19 m. Da li je pogrešna oznaka visine Babina Vrha sa 1798 m ili Vaganskog Vrha sa 1758 m? Svakako je autentičnija visina Vaganskog Vrha kao triangulacione tačke, nego Babina Vrha!

Nastaje sad pitanje, kako je unišla u kartu pogrešna oznaka Babina Vrha 1798 m? (Moram spomenuti radi bolje orientacije, da se služim nazivima geografskih objekata prema podacima specijalne karte, koji se razlikuju od onih u »Planinarskom Vodiču po Velebitu« od dra J. Poljaka).

Objasniti se dade samo tako, da je transkripcijom unišla pogreška tako, da se je cifra »3« zamjenila sa cifrom »9«, a to se lako i često događa u transkripciji. Ovu pretpostavku, koju je iznio pučkovnik-topograf g. Petar Madžarević, potvrđuje činjenica, da je Babin Vrh niži za 19 m. od Vaganskog Vrha prema spomenutom mjerenu, što je veoma blizu razlici visine Vaganskog Vrha 1758 i korigirane (1738 mjesto 1798) visine Babina Vrha. Imam pred sobom jednu specijalnu kartu 1:25.000, u kojoj стоји zabilježeno mjesto »Babin Vrh 1798« prema sadanjim specijalnim kartama 1:75.000 — »Malovan 1738 m.« Jednako je i prof. Drag. Franić imao pri ruci kartu s oznakom visine 1738 za isti vrh, kad kaže, da se Veliki Malovan nalazi između Vaganskog Vrha 1758 i Maloga Malovana 1738 m. uvezši za Mali Malovan Babin Vrh 1798 (po sadanjoj specijalnoj karti). Vidi: Nastavni Vjesnik knj. II. Zgb. 1894 str. 120 i: »Ocjena i tumač Steklasine karte Hrvatske i Slavonije, Sarajevo 1895.«

Jednako i D. Hirc kaže »... desno, po karti, Malovan 1738...« (Hirc: Prirodni zemljopis Hrvatske, slika na str. 483). Dakle: Franić i Hirc i mali su kartu s oznakom visine današnjeg Babina Vrha (1798) — 1738 m. Jednako je tako i u drugim geografskim djelima, nigrđe se ne spominje visina 1798, nego 1758 kao najviša u Velebitu, a to znači, da je kasnije pogrešno unišla ona visina s oznakom 1798 m.

Ali i prema ovom ne bi još izlazio Vaganski Vrh kao najviši, jer bi mu prioritet otimao vrhunac kotiran sa 1760 m., koji leži istočno od Babina Jezera. A da li je ovaj vrh visok 1760 m, odnosno da li je niži od Vaganskog Vrha 1758 m, zasad ne mogu pozitivno tvrditi, ma da već na prvi pogled izgleda da nije ni izdaleka. U većini starijih geografskih radova, koji su mi pri ruci, ne uzima se ova kota 1760 kao najviša, nego Vaganski Vrh 1758 m., osim u srednjoškolskom udžbeniku geografije prof. I. Steklase, gdje kaže, da je najviši vrh Vaganski 1760 m. Da li tu misli autor kotu 1760, ili je uzeo zaokruženu cifru prema 1758, ne može se odlučno reći, ali sam mišljenja, da uzima kotu 1760 kao Veliki Malovan, a valjda prema njemu i Drag. Hirc u »Prirodnom zemljopisu Hrvatske« kaže: »...Vel. Malovan 1760«. Prema tome je morala i ova oznaka visine (1760) kasnije nastati, tako da je prije mjesto cifre »6« stajala neka druga, prije »0« nego »3«.

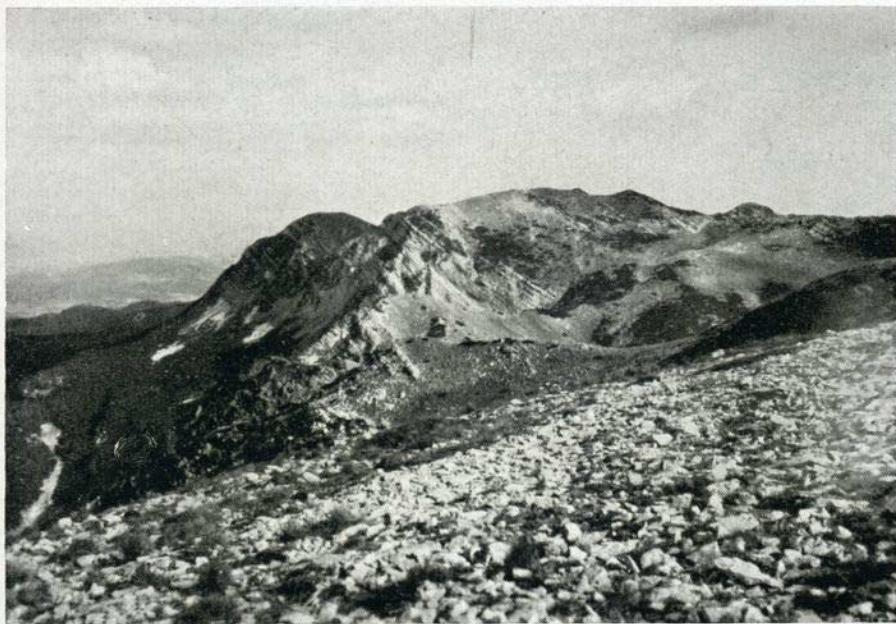

Foto: Zv. Rosandić

JUŽNI VELEBIT: VAGANSKI VRH (1758 m), GLEDAN S BABINA VRHA
(1798 m, pravo 1738 m).

Foto: Zv. Rosandić

JUŽNI VELEBIT: BABIN VRH (1798 m, pravo 1738 m).

Foto: Lj. Griesbach

SJEVERNI VELEBIT: VUČJAK (1645 m) I KRAJAČEVA KUĆA H. P. D.;
POGLED S VELIKE KOŠE (1620 m) U OĆI BURE.

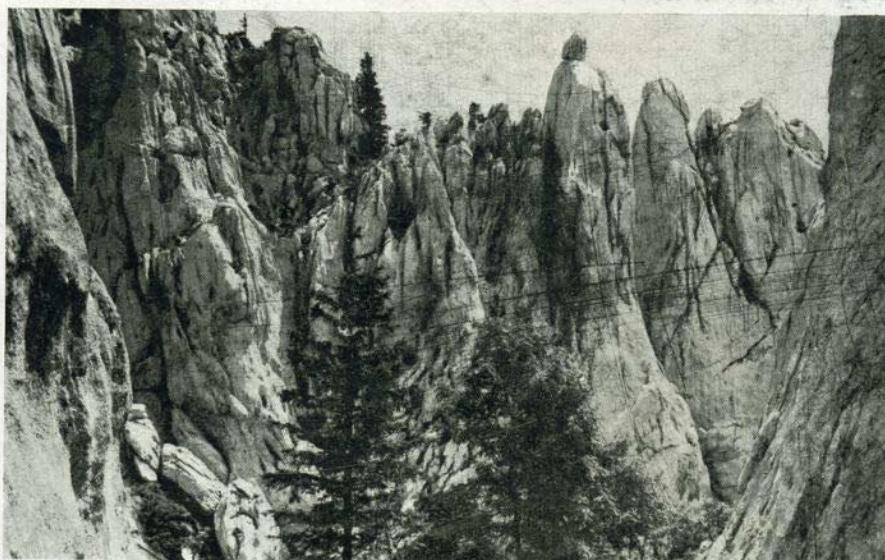

Foto: Lj. Griesbach

BIJELE STIJENE: TORNJEVI OKO FRATARSKE BAŠĆE.

Međutim do pozitivnijeg zaključka u pitanju ove kote nastojat ćeemo doći doskora (samim mjerenjem), ali stoji, da Babin Vrh nije visok 1798 m., nego 1738 m. i prema tome valja korigirati ovu visinu, pa je najviši vrh Velebita visok 1758 m., ne uzevši u obzir ovu kotu 1760.

Jednako, ako ne i više, aktuelno je pitanje, koje je Babin Vrh, a koje Vaganski, jer se podaci u ovom pitanju i u planinarskoj literaturi ne slažu s podacima specijalne karte, a niti s onim u terenu, a u geografskim radovima je još gori haos. Da li to potječe iz neupućenosti ili težnje za originalnošću ili pak kao posljedak površna kabinetorskog rada, bilo što bilo, ali valja ići za istinom.

U nazivlju geografskih objekata prema općem shvaćanju najjači je kriterij narod. Na ovo se pozivlje dr. J. Poljak u svom »Planinarskom Vodiču« po Velebitu, pa je nastojao učiniti kraj ovoj zbrici, ali čini se, da neće uspjeti. Poznato je jamačno svakom planinaru, kako su imenovani prijeporni vrhovi u »Vodiču« dra Poljaka: Vaganski Vrh 1798 po karti Babin Vrh 1798; Babin Vrh 1760 = po karti bezimena kota 1760 istočno od Babina Jezera; Golići 1758 = po karti Vaganski Vrh 1758. To je opet jedna nova varijanta u nizu različitih nazivlja ovih vrhunaca. Iznijet će nazine tih vrhova kod nekih autora iz sadašnjeg i prošlog stoljeća, pa ćemo vidjeti, da sve to skupa nekako čudno izlazi. Iz ovoga pregleda moći će se izvući i nešto pozitivno za rješenje ovoga pitanja.

Waldstein i Kitaibel početkom XIX. vijeka u opisu Velebita nabrazaju vrhunce od doline Zrmanje do Oštarija, pa kažu: »Szweto Berdo, Verh od Staze Bunjevacchke (danasm. M. Malovan 1708), Sze-gestni (Šegestin 1714), Verh visse Mokroga dola (kota 1700), Verh visse Maloga Vagan (Vaganski vrh 1758), Verh visse Velikoga Vagan (kota 1637 m), Debelo Berdo (Babin vrh 1798 recte 1738), Verh visse Szmrcevcza (Stirovac 1590), Badany (Badanj)« — itd. (Vidi Hirc: »Prirodni zemljopis Hrvatske« I str. 484).

Iz ovoga vidimo, da današnji Vaganski vrh 1758 nije tada imao ovo ime, ili je ime bilo nepoznato piscima, pa ga nazivlju »Verh visse Maloga Vagan« (Mali Vagan = Vaganac po dru. Poljaku), a Babin vrh 1798 (recte 1738) zovu »Debelo Berdo«. Ovo je ime veoma zgodno, a jamačno ga je tada narod i tako zvao, jer je »et omine et nomine« brdo debelo (široko). Vidi sliku!

Josip Wessely u djelu »Das Karstgebiet Militär-Kroatiens und seine Rettung, dann die Karstfrage überhaupt«, Zgb. 1876 zove današnji Vaganski Vrh 1758 m — »Vaganski vrh, tako i dr. P. Matković u »Zemljopisu i statistici aust.-ugarske monarhije« 1899 i u raspravi u »Radu jugosl. akad.«, knj. 20., 1872 god., pa isto nalazimo

i u A. Stieler's Handatlas, Gotha 1894, Vj. Klaić: Zemljopis Hrvatske Zagreb 1878, Dragutin Franić: Orometrija Ličko-gackog visočja, Nastavni Vjesnik knj. II. Zagreb 1894, Drag. Franić: »Ocjena i tumac Steklasine karte Hrvatske i Slavonije, Srajevo 1895«; Justus Perthes Taschenatlas, Gotha 1910, pa konačno sve specijalne karte. Jasnō je, da je većina autora uzimala podatke prema specijalnoj karti, koje su još i danas u porabi, a time su se ova imena afirmirala ne samo u stručno-geografskoj literaturi, nego i u narodu. Ne mislim tim opet reći, da su imena vrhova narinuta odozgo, već su se svaka-ko topografi oslanjali i uzimali narodne nazive.

Sad u drugom i trećem deceniju 20. vijeka počinju se ovako sta-bilizirana nazivlja mijenjati na taj način, da se recimo put k vrelu Marasovac i na Babin Vrh (po karti) markira kao put na Vaganski Vrh, riječju i perom se mijenja ime Babina Vrha u Vaganski ili pak u Mali Malovan, ime Vaganskog u Goliće, kota 1760 se nazivlje Babin Vrh, a po nekima opet Vel. Malovan. Sad, što je istinito? Svaki go-vori: nije tako, već ovako, kako ja kažem, svaki se poziva na najviši autoritet — narod!

Jest i svaki će naći u narodu dokaza za svoje tvrdnje! I sâm sam ih našao za neke ove varijante, ali ne za sve! Dakle i narod je već smeten, jer od ovoga gospodina čuje ovako, od onoga onako! Dr. J. Poljak u »Planinarskom Vodiču po Velebitu« kaže: »Tako je najviši vrh ove skupine kao i cijelog Velebita Vaganski Vrh 1798 m. označen na specijalnoj karti kao Babin Vrh s. iznad Babina Jezera, što je posve krivo, jer narod označuje taj vrh kao Vaganski Vrh, a Babinim Vrhom zove vrh, koji se nalazi i. Babinog Jezera na karti kotiran i bezimen kao kota 1760 m. Vaganski Vrh 1798 m. (na karti krivo Babin vrh) nazivlju još s ličke strane kao Veliki Malovan, za razliku od Malog Malovana... Skupina ji. Babinog Jezera označena na specijalnoj karti kao Vaganski vrh s trigonometrom 1758, također je krivo imenovana, jer narod tu skupinu zove Golići 1758 m.«

Da li su kod ovoga bile g. dru. Poljaku mjerodavne izjave Ličana ili Primoraca? Izgleda, da su one primorske proveniencije, dok se kaže, da »Vaganski Vrh 1798 nazivlju s ličke strane kao Veliki Malovan«. Ima i Ličana, koji Babin Vrh 1798 (recte 1738) zovu i Vaganski Vrh, ali je to posljedica takovih informacija, koje je narod dobivao od izletnika u ove krajeve.

Bio sam i ovoga ljeta s velebitskim pastirom poznatim pod imenom Mijat Vrkić, koji ima svoje stanove kod Mal. Malovana i na Bu-novcu, pa kaže, da pozna svaku stopu Velebita od Sv. Brda do Vi-sočice, jer je u Velebitu već 35 ljeta protukao, pa mi reče imena vrhova onako, kako su u specijalnoj karti imenovana. Možda ga je

koji gospodin tako poučio, ne znam; ali je pripovijedao, da mu je jedan gospodin tumačio značenje imena nekih vrhova, pa nas je podvrgao ispitu iz onomatologije — Sv. Brda. Na samom putu od Babina Vrha do Vaganskog susreli smo dva Primorca srednje dobi i rekose onako, kako je u karti. Kompetentan bi bio i lugar Grbić iz Medka, a tako ne samo on, nego i drugi Medčani. Stoji, da Medčani zovu Babin Vrh (po karti) i Malovan, pa ga zato i Drag. Franić u citiranoj radnji zove Mali Malovan; crpio je dakle podatke na ovom vrelu, koje je opet za volju teze, da je najviši vrh Velebita Vel. Malovan 1760, opet nešto modificirao. Oznake su Primoraca, držim, manje vjerodostojne, nego Ličana, jer mnogi Primorci ne poznaju uopće toga terena, osim pastira. Dok je rijetkim primorskim naseљima ovaj kraj mnogo udaljeniji nego Ličanima, tako opet Ličani imaju neposredno ispod ovih vrsova svoje košanice (Bunovac, Mali i Vel. Vagan). Zato držim, da bi bili baš Medčani najmjerodavniji.

Poznato je, da geografska imena uvijek nešto znače. Značenje se njihovo može i zaboraviti, a može i nestati označa, po kojoj je objekat dobio ime.

Imena spomenutih vrhova svakako su u uzročnoj vezi s Babinim Jezerom i Vaganom. Vaganski Vrh 1758 m nalazi se iznad Maloga Vagana (Vaganca), pa je po njemu dobio ime (Verh visse Maloga Vagana po Waldstein-u i Kitaibel-u), dok se na južnom podnožju Babina Vrha nalazi Babino Jezero, pa nema razloga, da mu se mijenja ime, ma da je i Babin vrh blizu krškog polja Vel. Vagana. Da je ustavljen naziv za Babin Vrh — Vel. Malovan, to bi bila najzgodnija solucija, onda bi imali, kako se na nekim kartama i nalazi: Babin Vrh = Malovan; Vaganski Vrh = Vaganski Vrh, a koti 1760 pripalo bi ime Babin Vrh, jer je Ličanima ime Babin Vrh za visinu 1798 po karti upravo nametnuto, a i malo poznato. Za ova prva dva vrha bila bi posve ispravna imena po ličkom nazivlju, a koti 1760 su bez sumnje dali Primorci ime, odnosno Babinu Jezeru, jer je već više u njihovoj interesnoj sferi. Da Vaganski Vrh 1758 narod zove Golići, ni od koga nijesam mogao čuti, niti je igdje dosad, koliko mi je poznato, u geografske radeve ušlo. Ovo me podsjeća na jedan odgovor Radučana, kad sam ih pitao za imena dotičnih vrhova, pa rekoše: »Vršine, brate, zove se!« I uistinu, vrhunci od Malog Malovana 1708 do Sv. Roka nemaju imena, ma da su znatni visinom (na pr. onaj 1746 m, za koji mi reče jedan iz Sv. Roka, da se zove »Visočica«), pa bih onda, na osnovi gornjeg odgovora, koji je kod Ličana u ovakvim slučajevima stereotipan, sve te vrhove nazvao »Vršine«, kad ne bih znao, šta on misli pod »vršine.«

»Golići« je općena imenica, jednako kao i »glavice« ili »vršine«,

pa se nikako ne bih mogao sprijateljiti sa činjenicom da se Vaganjskom Vrh u 1758 oduzimljen je njegovo ime, a daje neko drugo, koje se ne može čuti u narodu, niti gdje dosad zapisanonači, a to više, da se najvišem vrhuncu Velebita daje ovako općenito, neodređeno ime, kao što je »Golići«.

Još nešto! Ovoga su ljeta vršili članovi vojno-geografskog instituta u Beogradu reambulaciju Velebita pod vodstvom pukovnika-topografa g. Petra Madžarevića, pa će se naskoro na osnovi tih radova izraditi nove karte u mjerilu 1:100.000, a prema njihovoj izjavi usvojeni su nazivi ovih vrhova onako, kako je zabilježeno u dosadanjim specijalnim kartama uz prethodno provjerene nazive dotičnih geografskih objekata. I dok se god ne budu podudarali podaci u svim radovima, bilo stručno-geografskim, bilo planinarskim, u nazivlju ovih vrhunaca bit će metež, ako ne još i veći nego dosad, a nama ne može služiti na čast, da ovako sitna pitanja ne možemo privesti svoje rješenju.

S navedenih razloga plediram za takovo rješenje ovoga pitanja, da se u buduće korigiraju nazivi ovih vrhova onako, kako ih ima sada i kako će ih u buduće specijalna karta imati; pa i radi toga, jer se daleko širi krug služi specijalnim kartama i geografskim radovima, nego planinarskom literaturom. »Planinarski Vodič po Velebitu« će bez sumnje doživjeti i drugo izdanje, pa se tom zgodom može i ovo provesti, to više, jer se ovakva nazivlja, koja zastupam, ne kose danas ni s narodnim nazivima, a pogotovo kad ni sam narod nije jasan (prema autorima!); onda će se moći jedinstvenim istupom u svim stručnim literarnim djelima afirmirati usvojena imena.

AUGUST pl. PISAČIĆ:

ZAGREB

PROBLEMI ZAGREBAČKE GORE

»Jutarnji List« od 14. veljače 1932. donosi pod ovim naslovom članak ovog sadržaja:

»Prilike, koje su nastupile, skinule su s dnevnog reda problem regulacije i parcelacija na Sljemenu. To međutim ne znači, da je ovo pitanje skinuto s dnevnog reda uprće. Tehničke predradnje provode se i dalje. Samo što veća pitanja zaokupljaju upravu gradske općine, tako je pitanje Zagrebačke gore bilo neko vrijeme potisnuto u pozadinu.

Učinio ga je ponovno aktuelnim zahtjev sanatorija na Brestovcu za novim vrelima. Brestovac je naime izgubio jedno svoje vrelo i postao zabrinut. Tim povodom izšla je jedna komisija gradskog poglavarstva (gradska šumarija i uprava gradskog vodovoda) na Sljeme, da ispitá opravdanost zahtjeva sanatorija na Brestovcu. Bojazan sanatorija pokazala se preuranjenom i pretjeranom.

Jedno vrelo je presušilo (kao i mnoga druga uostalom) zbog toga, što na Sljemu nije bilo kroz nekoliko mjeseci oborina. Povratak oborina značit će i povratak vode.

No ovaj zahtjev sanatorija u vezi s osnovama o regulaciji i budućnosti Zagrebačke gore, iznio je na dnevno svijetlo jednu neodgodivu potrebu, a ta je, da se na vrijeme napravi jedna razumna osnova vodnog gospodarstva na Sljemenu. Sve osnove o nekoj parcelaciji i regulaciji na Sljemenu vezane su na obilje pitke vode. Geološki sastav Sljemena je međutim takav, da ono ne sabire oborine, već one otiču u niže položaje i gube se. Vrela koja postoje — a ona su brojna — daju dovoljno pitke vode i obzirom na pitku vodu na Sljemenu bi moglo doći mnoštvo ustanova, a da ne bi nastupila kriza. No postoji jedan uvjet: da se pitka voda upotrebljava samo za piće. Ovaj problem postoji međutim kao aktuelan i za grad Zagreb, ne uspije li mu naći jeftinu i obilna vredna pitke vode. Za visinu od 1.000 metara jasno je, da je taj problem aktuelniji. Ako dode na Sljeme više ustanova, onda će trebati praviti razliku između pitke vode (Trinkwasser) i tzv. korisne (Nutzwasser). U doba malih oborina bez ovog razlikovanja u pretpostavci ostvarenja osnova o Sljemu, ono bi bezuvjetno, kao što je potpuno naravno, došlo u tešku krizu.

Unatoč činjenice, da danas još nema na Sljemenu toliko ustanova i potrošača vode, koji bi mogli iscrpiti sva vrela, mora se već sada jako paziti, kako se gospodari s njima. Ako se najjača vredna vrela vežu na prve, koji su na Zagrebačkoj gori, onda oni, koji dolaze kasnije, ne će imati vode. Jedni će prati rublje i prostorije pitkom vodom, drugi je eventualno ne će imati nikako. Jasno je dakle, da se sve ustanove na Sljemenu imaju upućivati na izgradnju cisterna za sakupljanje oborina (kišnice), a da voda iz vrela ima služiti samo za piće i slične svrhe. »Dom gradskih činovnika« na Sljemenu imade takovu cisternu. Morati će je podići i sanatorij, jer nova vredna voda mu gradska općina ne će moći odstupiti bez opasnosti, da ugrozi sve svoje osnove s parcelacijama na Sljemu. Uprava gradskih šuma i gradskog vodovoda imali bi kao jednu pretpostavku svaku osnovu sa Sljemenom izgraditi sliku vodnog gospodarstva na Sljemu, tako, da se osiguraju potrebe budućnosti. U tu svrhu morala bi se sva sljemenska vredna ispitati, ustanoviti količine vode koju daju u vrijeme slabih i obilnih oborina itd. Ustanovama na Sljemenu davati samo količine vode, koje su potrebne za piće, a uvjetovati im izgradnju cisterna za sabiranje vode za ostale potrebe.

Inače svaka rasprava o parcelacijama na Sljemenu postaje problematičnom.«

Pisac gornjih redaka mora da je veliki optimist, kada pitanje budućih »sljemenskih nastanba« prikazuje u tako ružičastom svijetu. On predlaže, da se za te buduće nastanbe (ljetovnike) predviđi dvojaka opskrba vodom, i to:

1. pitkom vodom za kuhanje i piće sredstvom postojećih vrela;
2. vodom kišnicom za druge kućne potrebe, za pranje, kupanje, ispiranje zahoda i poljevanje nasada. Kišnicu valja zgodnim načinom sakupljavati i čuvati u posebnim vodospremama (cisterne). Preporuča uz to jošte i što obilniju opskrbu sa vodom.

Jedna osoba troši prosječno dnevno minimalno 60 litara vode, i to: za piće i kuhanje oko 20 litara, a za druge svrhe oko 40 litara. Zagrebačko pučanstvo troši duduše mnogo više, i to 170 do 300 li-

tara dnevno po osobi — naročito za vrijeme žege; no s tim brojkama se za Sljeme ne može računati, jer tu otpada poljevanje cesta i svako raskošno trošenje u kućanstvu.

Na južnim obroncima Sljemena ima u svemu osam stalnih vrela, i to:

1. Vrelo kraj planinarske kuće sa	0.08 lit u sek.,
2. vrelo kraj »Činovničkog doma« sa	0.06 lit u sek.,
3. vrelo, kojim se služi Sanatorij »Brestovac« . .	0.12 lit u sek.,
4. vrelo ispod Sv. Jakoba sa	0.05 lit u sek.,
5. vrelo Kraljičin zdenac sa	0.15 lit u sek.,
6. vrelo Adolfovac, koje je dosele davalo 0.18 litara u sekundi, a sada, otkada je glavni dio vode odveden na »Rebro« u gradsku kuću, daje samo	0.06 lit u sek.,
7. vrelo na »Bažulovki« sa	0.05 lit u sek.,
8. vrelo pod Mrcinom sa	0.05 lit u sek.,
<hr/> Ukupno	
	0.62 lit u sek.

Od tih vrela dolaze za buduće ljetovnike u obzir samo ona pod točkom 5—8, jer vrela pod točkom 1—4 dostaju jedva za potrebe postojećih ustanova.

Raspoloživo ostaje dakle u svemu samo $(0.62 - 0.31) = 0.31$ litre u sekundi. Od tih 0.31 litara u sekundi mora se javnoj porabi i sadašnjim užitnicima prepustili barem 0.11 litara u sekundi, te preostaje za buduće nastambe 0.20 litara u sekundi, t. j. dnevno 17.300 litara odnosno 17.3 m₃.

Kako jedna osoba troši 20 litara pitke vode na dan, dostaje gornja količina za 860 osoba.

Na Sljemenu može se dakle pitkom vodom sa vrela opskrbiti 860 osoba, ne računajući publiku, koja polazi na Brestovac, planinarsku kuću, Činovnički dom, odnosno na proštenje na Sv. Jakob.

Računa li se na jedan ljetovnik 10 osoba, to bi se u najboljem slučaju dalo na Sljemenu sagraditi 86 ljetovnika.

Za ovih 86 ljetovnika morala bi se voda dolnjih vrela skupiti u jedan omanji rezervoir te sa strojevima u dvije etape prebaciti na vrh Sljemena u drugi veliki rezervoir, sa kojeg bi onda razdjelna vodovodna mreža opskrbljivala pojedine nastanbe. — Ovakova uredba stajala bi svojih pet milijuna dinara, a na amortizaciju kapitala i pogon otpalo bi godišnje cca 20% od gradjevne glavnice, t. j. okruglo jedan milijun dinara.

S obzirom na razmjerno maleni potrošak vode i velike investicije došla bi jedna litra pitke vode na okruglo 0.2 dinara.

Vrela imade doduše i na sjevernoj strani Sljemena, i to obilnijih nego na južnoj, no i ovdje valja vodu skupiti u jedan manji rezervoir, te ju prebaciti na vrh Sljemena, pa bi i ta opskrba bila isto tako skupa.

Na vodu iz potoka Kraljevac — Medveščak — Bliznec i Gračanskog potoka ne može se računati, jer ti potoci služe velikom broju mlinica, kojima se voda ne može oduzeti, jedino ako se svi mlinovi otkupe, a to je gotovo nemoguće.

Vodu za drugu kućnu porabu treba skupiti sa krovnih površina, odnosno sa posebnih hvatališta, slično kako to biva na Krasu.

Oborine na Sljemenu iznose godišnje oko 900 mm; od toga ishlapi oko 33%, a preostaje za sakupljanje 600 mm, t. j. na 1 m² horizontalne projekcije terena otpada godimice 600 litara kišnice.

Ljetovnik sa 10 osoba treba dnevno 400 litara kišnice. Pretpostaviv, da će ljetovnik godimice kroz 200 dana nastanjen biti, onda valja za taj ljetovnik 80.000 litara = 80 m³ kišnice osigurati. Za to treba sagraditi vodospremu sa sadržajem od 80 m³ i k tome odgovarajuće hvatalište.

Kako 1 m³ vodospreme stoji Din 1.500.—, to iznosi trošak

za vodospremu od 80 m³ . . . = Din 120.000.—

za hvatalište od 100 m² . . . = Din 20.000.—

a za dovod u kuću . . . = Din 20.000.—

Ukupno . . . = Din 160.000.—

Za amortizaciju kapitala i uzdržavanje takove vodospreme mora se godišnje osigurati barem 10% od građevne glavnice, t. j. Din 16.000.—, pa bi prema tome jedna litra kišnice stajala (16.000 : 80.000) = 0.20 dinara.

Posjednik jednog ljetovnika na Sljemenu mora stoga s time računati, da će ga voda dnevno stajati $(600 \times 0.2) =$ Din 120.—, odnosno tekom jedne ljetne sezone Din 24.000.—, a uz to morat će jošte i kako štediti sa vodom.

Imade jošte jedna mogućnost namaknuti potrebnu pitku vodu bez obzira na vrela, a ta jest, da se u brdskim uvalama magazinira oborinska voda sredstvom pregradnih zidova; no i to je skupa stvar, jer se mora sav teren betonskim slojem učiniti nepropusnim.

Mora se naglasiti, da je kišnica dosta mekana voda, koju valja isto raznim primjesama učiniti prikladnom za užitak.

Sve to dokazuje, da se pitanje opskrbe Sljemena vodom ne da na jednostavni način riješiti. Tu treba i te kako skupih investicija.

Pojedinac te investicije snositi ne može, a teško će se naći koji bogataš ili više njih, koji bi htjeli tek za vodu godimice trošiti oko Din 24.000.—, i to samo za to, da mogu na Sljemenu ljetovati.

Oni će si naći udobnije ljetovanje u šumskim krajevima Gorskog Kotara i na Plitvičkim Jezerima, odnosno u Primorju, a Sljeme ostat će im izletište kao i sada.

Ova okolnost je najbolje jamstvo, da u dogledno vrijeme ne može doći do gradnje ljetovnika na Sljemenu — ovu nemogućnost pozdraviti će svi planinari jednodušno sa: »Hvala Bogu!«

Dr. I. KRAJAČ:

JASTREBARSKO

ROŽANSKI KUKOVI U VELEBITU

Ime Rožanski Kukovi nosi jedan po prirodi teško prohodni i do nedavna nepristupačni dio divljeg visokog, kamenog nadgorja Sjevernog Velebita, južno od gorske skupine Zavižana. Ime su po svoj prilici dobili po svom obliku, jer njihovi oštiri i šiljati vršci i kukovi iz daleka izgledaju kao rogovi. Poznato je, da mnogi vrhunci u Alpama nose naziv »Horn«: Weisshorn, Fusshorn, Aletschhorn, Matterhorn itd.

Priroda stvarajući dugi rastrgani gorski lanac Velebita na pogledu sinjeg mora, a u sjaju žarkog sunca okamenila je svoje stvaralačke energije u veličanstvu i ljepoti velebnih, divljih i strašnih oblika u stancu kamenu za sva vremena i sva pokoljenja, a ponajljepše u Rožanskim Kukovima. Vječni božanski zakoni stvaranja udahnuli su ovdje mrtvom kamenu karakteristični i specifični duh i podali mu divot-oblike, na kojima se nakon milijuna godina blaži istaćano ljudskoo oko i pase čovjekova fantazija, naslućujući u njima dijelak veličanstva i moći vječnog Tvorca.

Na prostoru od nešto preko 5 km dužine u smjeru sjever-jug, a najviše širine u smjeru istok-zapad nešto preko 2 km — стоји ту na hrptu Velebita na okupu oko 50 više ili manje izrazitih kamenih glavica visokih do 1700 m. Unatoč toj srednjoj visini ovaj kameni hrbat Velebita od osobitog je interesa za turista, planinara, prijatelja prirode i za svakoga, tko se bavi prirodnim naukama. To je visoko područje zapravo prirodni planinski muzej, u kojem su u pojačanom izražaju sabrane gotovo sve tipičnosti i osebine visokog Hrvatskog Krša, upravo cvijet njegove stvaralačke snage i oblika. A taj Krš je opet u svojoj vrsti jedinstven u Europi, a poseban možda i na čitavom svijetu. Na njem se izmjenjuju u vječnoj antitezi karakteristični visoki kukovi s dubokim vrtačama, glatkstijene s provalijama, tornjevi s ponorima, grebeni sa sniježnicama, kameni tulci sa spiljama, stijene lomovrate sa pitomim zelenim dolcima. Izrezano i isprugano kamenje, u koje je priroda kroz milijune godina rezala svoje divne ornamente i reljefe, neprestano se izmjenjuje sa živom zelenom jelom i smrčem, a plazava se klekovima penje stršlim liticama do tjemena tvrde stijene, koju sunce ljubi, a gromovi oru.

U veličajnoj povorci ovdje su za vječnost sakupljena najdostojnija planinska veličanstva kao nigdje na Velebitu u tolikoj množini, a na takovoj visini i na tako malom prostoru. Ti gordi vječni posrednici između zapadnog mora i istočne zemlje, između dubina i sunca, općeći sa vijorima, s urnebesom gromova, sa divljim bijesom elemenata i sve oživljavajućom moću jarkog sunca — stoje ovdje nepomični milijunima godina vječnog stvaranja. A okružuje ih sa sviju strana njihova kamena pratinja u obliku glavica od 1300 m do najvišeg uspona tla, t. j. do 1600 m, preko kojih viri samo taj vrhovni cvijet gorskog veličanstva ovog dijela Sjevernog Velebita.

Taj se kameni hrbat diže izravno sa morskog zrcala do pod 1700 m aps. vis., što je svakako znatan izravni uspon, a znamenit je i u klimatskom pogledu. Na njem se od vijeka neposredno i vidljivo bore hladni kopneni i topli mediteranski uplivи sa svim detaljima i nijansama te borbe. Na tom se visokom grebenu rada poznata bura za onaj dio obale i otočja. To je područje ne samo terenskih, nego i naglih klimatskih krajnosti i opreka. Zimi se iznenada javlja gusta mečava s arktički ledenom burom, koja putniku ne da odahnuti i naprijed stupati, a preko noći iza toga osvane divan, potpuno miran i vedar proljetni sunčani dan sa vrlo jakom insolacijom, tako da se na snijegu bez opasnosti i pod najvišim vrhovima može uzeti sunčana kupelj. Prema tome je osobita i flora i fauna na Kukovima. U rano proljeće zelene oaze između stijena i snijega upravo gore na žaru južnog sunca potpuno ljubičastim plamenom od cvijeta krokusa, koji iz snježne plohe prodire prema suncu i ispunja visoke gorske čistine. Iza toga dolazi čitava duga divnih gorskih cvjetova živih boja, od kojih su neki posve specifični za Velebit.

U gustoj crnogorici na podnožju kamenih divova nalaze se divlje kokoši i — inače dobroćudni — medvjedi, koji se čovjeku uklanaju s puta. Do pred tridesetak godina bilo je tu od pravijeka područje divokoza, koje su danas na žalost utamanjene, dok srna imade nešto i danas.

Ljubitelje prirodnih ljepota naročito zanimaju vanredni vidici sa vrhova. Takovi vidici sa Rožanskih Kukova rijetki su u Europi: neposredno pod kamenim trupom Velebita stere se raznolična morska obala sa otocima, stijenama, zališnjima, zatonima i dragama. Pred njom otoci kameni ili zeleni, kao Rab, pa njihove okomite sjeveroistočne stijene, koje se strmo dižu iz mora do visine od oko 250—450 m. Tamo dalje školji, grebeni, plicači, dugoljasti otočići i duboko plavo more, a sve to obasjano toplim i žarkim mediteranskim suncem. A prema istoku i jugu viri iz tamno zelene crnogorice goli rastrgnani hrbat Velebita, prava divlja alpinska slika, a preko njega dalje zelena gacko-lička visoravan. Mjesta i ljudska naselja pod Velebitom i na otocima i na kopnu izgledaju odozgo kao igračke. Za vedrih zimskih dana Jadranovo se more odozgo ukazuje kao golemo jezero, koje s protivne strane zatvara okvir talijanske obale s Rimskim i Etrurškim Apeninom u zaledu. Tada veličajnost i ljepota vidika sa životom, koji u njih inače unosi more i otočje, nadvisuje poglede sa alpinskih visina na poznata velika švicarska jezera. Najljepši vidik na hrbat Velebita i prema moru pruža se sa Zelenog Kuka nasuprot Rosijevoj kolibi, sličan mu je vidik sa Krajačeva Kuka, dok neposredne poglede na more pružaju Rožanski Vrh (1638 m), Alančić (1612 m) i Lisac (1545 m).

Uzdužno gorje Velebita pokazuje u Rožanskim Kukovima čudnu neobičnost: najviši su grebeni razviti u izrazitom obliku poprečnih kosa u smjeru istok-zapad. To su tri visoka grebena: od Vratačkog kuka (1678 m) do Hircovog kuka, nadalje južniji greben Crikvine sa šest glavica i još južnije od njih najviši hrbat Krajačeva Kuka (oko 1685 m) sa Lubenskim Kukom.

Duboke su krške vrtače legle što okomito, što položito i preko 100 m duboko u kamenu trupinu Velebita, a mali zeleni dolci oživljuju čitav krajobraz. Obično duboko dolje u stijenu nalaze se grotla i ponori, koji gutaju oborinsku i snježnu vodu. Od danas poznatih u tom je području najveličajnije ogromno grotlo u vrtači Varnjači pod sjevernom stijenom grebena Varnjače, što ga tvori ogromna polusvilja kao ulaz u tamni kameni pakao, gdjeno leži vječni snijeg na Sjevernom Velebitu.

Danas je ovo zanimljivo visoko gorsko područje postalo lako pristupačno. Kroza nj vode krasni novi uređeni visinski putovi, izrađeni u posljednje tri

godine. Oni su tako lijepi i tako izrasli iz same visoke gorske krške prirode, kako ih je mogao osnovati samo domaći sin, koji je upio u sebe dušu Velebita, g. ing. Ante Premužić, poznati otkrivač Plitvičkih spilja. Ti uzdužni putovi vode kroz Zavižansko i ovo područje do 18 km uvijek u visini od preko 1400 m pa do 1625 m abs. visine, a od toga 12.5 km u nadmorskoj visini nad 1500 m.

Dva pristupa vode danas na Rožanske Kukove. Prvi sa sjevera iz Sv. Jurja kod Senja Krasanskog cestom do Oltara (936 m) nad morem, odakle ide markiran šumski put (2 i pol sata hoda) do Krajačeve kuće HPD-a na Zavižanu i dalje za 3 i pol sata do Rosijeve kolibe HPD-a u središtu Rožanskih Kukova; a kad se još kratka spojnica početkom ove godine izgradi, tada će prekrasni novi visinski put u divnoj sceneriji od Krajačeve kuće do Rosijeve kolibe trajati samo dva sata hoda.

Drugi je prilaz sa juga, t. j. dobro za auto uzdržanom cestom Senj—Jablanac, pa od nje nad Jablancem 19 km na Veliki Alan do Mirova, a odatle za 2 sata (8 km) lijepim i interesantnim visinskim putem kroz srce donjih Rožanskih Kukova dolazi se do Rosijeve kolibe HPD-a. Cijeli taj visinski put širok je 1.20 m i prikladan je većinom za jašenje.

Ovaj kraj je i historijski zanimljiv. U stoljećima borbe uklanjalo se u ovu prirodnu gorskiju tvrdavu domaće pučanstvo sa ženama, djecom i blagom. Kada je s mora na otroke i obalu navalio Grk, Rimjanin, Saracen, Turčin ili Mlečić, bježalo je primorsko pučanstvo u Kukove, kamo bi stizalo za 5—6 sati hoda, a neprijatelj ih radi teškoće terena nije nikako mogao slijediti. Po potrebi islo se i dalje preko Kukova u Liku. Kada su Liku ugrozili Avari, Franci, Ugri, Mongoli i Turci, sklanjalo se opet pučanstvo u Kukove, a napose u ove naj-nepristupačnije.

Danas je ovo područje jedno od najzanimljivijih u Velebitu, pa nema sumnje, da će njegova turistička atrakcija u zaledu Hrv. Primorja i njegovih otoka iz dana u dan rasti. Tim više što je ovo područje jošte uvijek netaknuto, djevičansko i neispitano, pa svakom ustrajnom posjetitelju pruža mogućnosti otkrivanja novih interesantnih prvih uspona, detalja i prvog planinarskog djelovanja. Onaj, tko se pobliže zanima, naći će opise i reprodukcije u listu »Hrvatski Planinar« u godištima 1930. i 1931., što ga izdaje Hrv. Planinarsko Društvo u Zagrebu (Dolac br. 1). Isto tako će naći podatke i u ilustriranom vodiču Dr. Josipa Poljaka: »Planinarski vodič po Velebitu«, što ga je isto društvo izdalo g. 1930.

Rožanski su Kukovi ovjekovječeni momenat vječnog stvaranja u visokom krškom gorju, oni su kao okamenjeni veliki vapaj Zemlje prema Nebu. Tko ih jednom vidi za divnih mirnih dana, kada se zlatna milosna zraka Sunca po njima prospipa, ili se sablasno po njima prelijeva srebro Mjeseca, taj će vazda željeti, da ih opet i opet takove vidi.

VLADIMIR BLAŠKOVIĆ:

ZAGREB.

NAŠ SKIJAŠKI SPORT

Predavanje u zagrebačkoj Radio-stanici 4. III.

Teško je danas uopće i zamisliti modernoga planinara-alpinista bez potrebnog mu poznavanja i praktične primjene osnovnih elemenata skijaškoga sporta. Zato je ne samo razumljivo, već i hvalevrijedno nastojanje Hrvatskog Planinarskog Društva, da taj — mogli bismo gotovo reći — najidealniji sport i u našim krajevima što većma i jače propagira i popularizira. Tako se i ovo

kratko informativno predavanje o današnjem stanju i ovogodišnjim rezultatima skijaškoga sporta na području ZZSP-a drži inicijativom središnjice HPD-a, sa željom, da svi zajedno, koliko nam je moguće, pripomognemo u tom propagandnom planinarsko-sportskom radu.

Sigurno je, da se ni jedan sport u nas ne razvija tako naglo i u tolikim razmjerima, kao što je to slučaj sa skijanjem. Dok su još pred desetak godina bili malobrojni, koji su pričvrstivi na noge dugačke »daske« spoznali i osjetili svu ljepotu i draž tog uistinu lijepog i nada sve zdravog sporta, dotle danas promatramo tisuće njegovih najoduševljenijih poklonika, kako svakog slobodnog i povoljnog dana radosno odlaze s nerazdruživim svojim skijama u besprimjerno lijepu zasniježenu prirodu, da u njoj nadu sve ono, što je moguće čovjeka osvježiti, nekako preporoditi i uzdignuti nad svu surovu, tešku i ubitačnu svagdašnjicu. Zaista imade skijanje veliku prednost pred ostalim sportovima: ono se može uspješno gajiti samo na većem, širem prostoru, a osobito u bregovitim ili gorskim krajevima. Prema tome skijaš se nužno i najčešće kreće planinskim područjem, redovno divotnim pejsažima, u kojima pored apsolutno čista uzduha i neiscrpivog vrela zdravlja nalazi bezbroj neopisivih zimskih motiva i štimunga, koji osim fizičkog osvježavanja moraju da najsnažnije i opremanjujući djeluju na njegovu dušu. I što dublje zalazimo u planinske labirinte, što nam se većma i brže kaleidoskopski rastvaraju dveri čarobnog bijelog carstva, u kome — draškane diskretnim titranjem ugodnog zimskog sunca — bliješte, ljeskaju se i sjaje mirijade i mirijade čudesa iskristalizirane vode, što nam je jače potamnila put pod utjecajem svemoćnih ultra-zrakâ na svečano tihim, samotnim i nebotičnim vrhovima i visovima, to silnije i čvrše biva naše uvjerenje o besprijeponoj krasoti i velikoj vrijednosti i važnosti skijaškoga sporta.

Neobično jak razvitak skijanja u nas posve je logičan, te dobrom dijelom nalazi svoje opravdanje i u samom relijefu naših krajeva. Vertikalna njihova razgrana i konfiguracija tla takova je, da nas karakteriše kao planinsku zemlju, na prostoru koje se nalazi veliko mnoštvo najprikladnijih terena za uspješni razvitak skijaškog sporta. Isto je tako razumljiva pojava, da se za skijanje naročito zagrijava omladina, što je opet — u drugu ruku — i značajno i utješno. Ovo želim naročito istaknuti, jer se na žalost vrlo često čuju prigovori protiv sporta. Slušajući sve te — da tako kažem — protusportske argumentacije čovjek stiče uvjerenje, da oni, koji najvećma amatemiziraju sport, nemaju zapravo o njemu jasne pojmove bazirajući najčešće svoje zaključke tek na pojedinačnim negativnim pojavama, ili — što je još poraznije — identificujući katkad čitavi sport s jednom jedinom njegovom vrstom. Međutim upravo nas ogromni razvitak planinarstva (odnosno alpinizma) i zimskih sportova (naročito skijanja) uvjera o protivnom, te možemo slobodno ustvrditi, da današnja omladina ipak imade emisla za lijepo i plemenito. U ostalom, bilo ovako ili onako, uvijek je bolje, da se omladina u svoje slobodno vrijeme bavi sportovima, nego li da ga utuče u kavanskom dimu i birtijskom smradu, kako su to dobrim dijelom činili oni, koji ili ne mogu ili ne će da shvate mladu generaciju. A ikonačno ne valja ni to zaboraviti, da je sport nesumnjivo važna i jaka komponenta savremenog života i bilo bi nerazborito, kada to ne bismo priznali i razumjeli.

U našoj se državi skijaški sport najjače razvio u Sloveniji, gdje su raznovrsni faktori, a povrh svegaузorna propaganda pripomogli, te se danas slovenački, a time i čitavi jugoslavenski skijaški sport nalazi na visokom stupnju, dok slovenački skijaši postizavaju na međunarodnim natjecanjima vrlo povoljne rezultate. Kod nas ovdje, na području ZZSP-a, skijanje se također lijepo razvilo, a vrijednost dosad postignutih rezultata iskače naročito u poređenju s razmjerno

kratkim vremenskim razdobljem, otkako je prvi naš popularizator tog bijelog sporta, uvaženi sportski radnik i član JOO g. prof. dr. Franjo Bučar početkom ovog stoljeća pobudio u Hrvatskoj pravu senzaciju donijevši nam prve skije iz njihove skandinavske domovine. Da, bilo je to u dane, kad se cijelokupni naš sport nalazio još u — dječjim papučicama.

Veliku skijašku aktivnost dočekali su tek poslijeratni dani. Novo doba, novi duh i nova naziranja uvelike pogodovahu evoluciji mnogih sportova, a kako su pri tom prošli zimski sportovi i među njima specijalno skijanje dokazuju nam dosadanje tri zimske olimpijade: prva 1924. u Chamonixu, druga 1928. u St. Moritzu i treća upravo ovih dana završena u Lake Placidu.

Naša plaminarska društva i nekoji zagrebački klubovi (a među ovima na prvome mjestu HAŠK) ispravno ocijeniše veliko značenje i važnost skijaškoga sporta te su najspremniye žrtvovali mnogo i materijalnih sredstava i vremena, kako bi taj u istinu plemeniti sport kod nas što jače popularizirali. Njihovплодносни rad preuzeo je i nastavio posljednjih godina ZZSP, koga već devet godina uspješno vodi jedan od pionira našeg skijaškog sporta g. dr. Ivo Lipovščak. Njegovo upravo opsežno zimsko-sportsko djelovanje obuhvata i područje stručne skijaške literature i nezahvalno obdržavanje tečajeva i tucete propagandnih predavanja i sav onaj sitni administrativni i ostali tehnički rad, možda katkad i dosadno šablonski, ali bez koga se ipak uspjesi ne postizavaju. U tom ga radu danas predano, savjesno i marljivo pomaže potsavezni tajnik g. Viktor Šetina, dok je HPD najspremniye stavilo potsavezu na dispoziciju svoje lijepe društvene prostorije i time omogućilo tom za sada još financijski siromašnom zimsko-sportskom forumu intenzivniji i nesmetani rad.

Dok prve godine našeg skijaškog sporta imadu manje više karakter skromnog i nekako familijarno-intimnog propagandnog rada, dotle posljednji trienij znači u tom smjeru veliku, jaku i odlučnu promjenu. Raniji dilentantizam i skijanje »za zabavu« zamijenilo je ozbiljnije shvaćanje skijanja kao sporta i javlja se težnja za što većim i korisnijim tehničkim usavršavanjem. Uporedo s tim nastojanjem razvijao se i usavršavao organizacijski rad, tako da današnji ZZSP predstavlja dobro i solidno ureden sportski forum, u kome su organizirana slijedeća zagrebačka društva i klubovi: Concordia, HAŠK, HPD, Makabi, Marathon, Runalist, Ski klub, Sljeme, Sokol I, Sokol II, ZAŠK i ZKD. Iz provincije: Delnice (SK »Delnice« i Sokol), Koprivnica (HPD, podr. »Bilo«), Križevci (HPD, podr. »Kalnik«), Samobor (HPD, podr. »Japetić«) i Sušak (HPD, podr. »Velebit«), Sokol i SK »Viktorijsa«). U svim tim društvima organizovano je veliko mnoštvo skijaša, dok verificiranih članova, koji jedini mogu startati na javnim utakmicama, imade 500. Ove je sezone uveden za svakog verificiranog natjecatelja obvezatan i najrigorozniji liječnički pregled, tako da je natjecanje omogućeno doista samo zdravima i sposobnim skijašima. Koliko je pak taj liječnički pregled koristan i po same natjecatelje i po opći kvalitativni napredak našeg skijaškog sporta, suvišno je naročito isticati i obrazlagati.

Zajedno s organizacijskim usavršavanjem razvija se uspješno naš skijaški sport i kvantitativno i kvalitativno, što nam je u punom opsegu najbolje dokazala ovogodišnja zimsko-sportska sezona, koja doduše nije još svršena, ali o kojoj slobodno možemo već sada da govorimo pozitivno i gotovo u samim superlativima.

Vanredno povoljni atmosferski odnosa, znatna studen i množina snijega prijedugoše, da nam je ova sezona započela o božićnim danima, otkad sve do danas traje gotovo besprekidno, dok se po broju utakmica može označiti rekordnom. Od početka siječnja, pa — eto — sve do marta samo su dvije nedjelje ostale bez utrke; i to 10. I., kad su sniježne prilike bile nešto slabije i 7. II., koji je rok

bio slobodan s obzirom na međunarodna natjecanja i državno prvenstvo u Kranjskoj Gori. Inače su svake nedjelje obdržavane utrke ovim redom:

3. siječnja: Prvenstvo Zagreba, u priredbi HAŠKA;
17. siječnja: Klupska prvenstvena utrka HPD-a;
24. siječnja: Štafetna utrka na Sljemenu, u priredbi »Runolista«;
31. siječnja: Prvenstvo ZZSP-a i Savske banovine u Delnicama;
14. veljače: Prvenstvo Samobora i HPD podr. »Japetić« u Samoboru. Istoga je dana »Makabi« obdržavao na Sljemenu svoje klupsko prvenstvo;
21. Prvenstvo Gorskoga Kotara i Sokolskog goranskog okružja u Delnicama;
28. veljače: Prvenstvo Medvednice, u priredbi HPD-a.
30. veljače: Klupsko prvenstvo »Runolista« na Sljemenu;
13. ožujka: Velika utrka na 30 km., u priredbi Delnica.

Na svim utrkama (naravno, osim štafetne) natjecale su se kategorije seniora, juniora, subjuniora i dama. Dužine prugâ za seniore i juniore variirale su između 14 i 18 km s visinskom razlikom od 250 do 450 m, a za subjuniore i dame 4 do 7 km s visinskom razlikom 120—180 m. Najveći broj natjecatelja startao je pri-godom potsavezognog prvenstva u Delnicama, gdje se na startu našlo 130 skijaša, dok je ukupni broj svih natjecatelja na ovosezonskim natjecanjima premašio brojku 450. Najveći uspjeh postigao je član »Marathona« Rudolf Žingerlin, koji se osvajanjem brojnih prvih nagrada kvalificirao kao naš najbolji i tehnički najizgradeniji skijaš. Osvorio je prvenstvo: ZZSP-a, Savske banovine, Gorskoga kotara, Medvednice i HPD-a, podr. »Japetić« u Samoboru. Prvenstvo Zagreba osvojio je prošlogodišnji prvak Eca Valenteković, no on je odmah poslije te jedine mu ovogodišnje utrke morao skijaški dres zamijeniti regrutskom uniformom. U štafetnom natjecanju pobijedio je »Runolist«.

Preopsežno bi sada bilo detaljno analizirati svaku pojedinu utakmicu, nego ču se ograničiti samo na općenite konstatacije i reprodukciju općih dojmova s ovogodišnjih natjecanja. Većina pruga imale su dobar snijeg, mjestimice katkad ponešto zaleden, no općenito vrlo dobar, a u Delnicama naprosto idealan. Vremenske, dnevne atmosferske, prilike također bijahu povoljne i uz takve izvanje uvjete mogli su natjecatelji nesmetano dokazati svoje sposobnosti. I tu se moglo primijetiti, da nekim skijašima nedostaje potrebno iskustvo i teoretsko pred-znanje. Međutim ti su nedostaci takvi, da će se lako ukloniti, no ipak ih spominjem, ne bih li naročito one mlađe i ambiciozниje potakao na upoznavanje (da ne kažem baš: učenje) osnovnih teoretskih elemenata, bez kojih nema uspjeha u dalnjim skijaškim nastojanjima.

Obvezatni liječnički pregled natjecatelja, pa konačno i same utrke nesumnjivo su dokazale, da inače obilujemo zdravim, izdržljivim i snažnim natjecateljima, te su i postignuti vremenski rezultati uglavnom zadovoljavajući. Žingerlin je na pr. na 18 km prigodom potsavezognog prvenstva u Delnicama trebao 1 sat 52 minute i 27 sekunda. Ostali su ga slijedili u kratkim razmacima, tako da je šesti imao 7 min. i 12 sek. slabije vrijeme, pa to upućuje na dobre kondicije natjecatelja i oštru konkureniju. Ali se ne smije zaboraviti da je Žingerlin vozio pod lošim auspicijama, jer mu je neposredno prije startanja pukla skija, te je morao da se natječe s provizorno skrpljenom. Svakako bi u protivnom slučaju postigao bolji rezultat. I dcista je na prvenstvu Gorskoga Kotara vozio znatno težu 16 km dugačku prugu (s visinskom razlikom 465 m!) u odličnom vremenu od 1 sata 26 minuta i 22 sekunde, a 28. veljače 18 km na prvenstvu Medvednice za 1:29,56. — Vrlo su dobro vrijeme uvjiek postizavali juniori, dok su dame dale osrednje rezultate, ali borbenu konkureniju. Naročito dobre, upravo vanredne rezultate polučili su subjuniori, među kojima delnički mladić Vilim Arbanas

iskače kao osobito jak skijaški talenat. Najveću pak nadu obećavaju oni najmanji, gorskokotarska djeca između 8 i 12 godina, koja su svojim propagandnim natjecanjima osvojila nepodijeljene simpatije i svakoga zadivila sigurnošću, ozbiljnošću i velikom voljom za — sklizama, kako su bez mnogog filološkog mozganja prozvala ski.

Nastaje još pitanje: kakav je stvarni rezultat ovogodišnjih natjecanja i kakve su perspektive za budućnost našeg skijaškog sporta? Na oba pitanja možemo potpunim zadovoljstvom da odgovorimo. Stvarni rezultat i uspjeh očit je i nesumnjiv. Prvo: startao je rekordan broj natjecatelja, a drugo: svaka je kategorija postigla za naše prilike dobre vremenske rezultate. Primjećeno je, da natjecatelji paze i na čistoću stila, a ne samo na vrijeme, pa je i to značajno. Sistematskim trainingom i teoretskim upućivanjem treba još upotpuniti izvjesne praznine, a tada ćemo moći s mnogo više nade slati naše skijaše na utrke i natjecanja izvan zagrebačkog skijaškog područja. Uvaži li se, da se konačno sve ove priredbe obdržavaju još uvijek u djetinjstvu našeg skijaškog sporta, tada tek možemo dosadanjim rezultatima biti apsolutno zadovoljni i najsmirenije očekivati laškave rezultate i uspjehe u skoroj budućnosti.

To je jedna strana kolajne ovogodišnje skijaške sezone. Druga je opet važna i s narodno-gospodarskog i turističkog stanovišta: nedvojbeno je dokumentovana prvovrsnost delničkog skijaškog terena, te sposobnost Delničana za organizaciju velikih sportskih priredaba i mogućnost posvemašnjeg zadovoljenja velikog broja rado viđenih i najsređnije dočekanih gostiju. Delnice, to simpatično planinsko ljetovalište sve se većma i opravdano pretvara u jako i važno zimsko-sportsko središte, i tko želi da potpuno uživa u neizrecivim ljepotama bijelim plaštima zaogrnutne divotne Prirode — neka pode тамо. Da, тамо će tek moći da osjeti, što znači lijep i sunčan planinski zimski dan! Dan prepun onog vanrednog i jedinstvenog gorskokotarskog zimskog štimunga, kad se duboke i gусте četinjašte šume preobražavaju u veličajnu snježnu priču, nad kojom od vremena do vremena zaorgulja u svim mogućim dinamičkim varijacijama praiskonska nekomponirana muzika tipične naše, žestoke i svojeglave krške bure. One bure, što sad lomata i hukće, sad zviždi i šumi, da sekundu kasnije diskretno zasvira u nevidljivu eolsku harfu, ili opet nenadano zamre. Pjesma je to nad pjesmama, silna i neopisiva i tko dà joj odoli!...

Eto, takva je druga strana kolajne. Naši su je skijaši tek ove godine pravo upoznali i zaista iskreno zavoljeli, što nas ispunja opravdanom nadom i uvjerenjem, da će se konačno jednom i u našem Gorskom Kotaru pored ljetnoga razviti također i onakav zimski turističko-sportski promet, kako to taj prelijepi kutić naše domovine zaista i zaslужuje.

RAD PODRUŽNICA H. P. D.-a

VELEBITSKE RAZGLEDNICE. HPD podružnica »Visočica« u Gosiću dala je izraditi više vrlo uspjelih planinarskih razglednica sa Južnog Velebita, od kojih nam je poslala ove: 1. Visočica (1619 m) ljeti; 2. Visočica s planinarskim Gojtanovim domom, gledana sa Struga; 3. Gojtanov dom na Visočici sa izletnicima pred domom; 4. Dio Južnog Velebita od Maloga Malovana (1708 m) do Velikoga Malovana (ili Vaganskog Vrh) i Babina Vrha (1798 m), za koji vele da ima samo 1738 m i da nije najviši vrh u Velebitu, nego da je to vrh u sredini toga hrpta, koji Ličani zovu Vaganski Vrh, a Primorci Golići (po spec. karti 1758 m). Ta je fotografija snimljena sa ceste Gosić—Gračac. 5. Pogled na Zadar, Rapavac,

Buljmu i Tadinu Glavicu, na kojoj se snuje gradnja planinarske kuće. 6. Velebit od Tremzine (1175 m) do crkve sv. Marka pod Crnopcem sa željezničkom prugom i ponorima u polju od Gračaca do Dulibe Cerovca. Sve su to snimci predsjednika g. Gojtana osim onoga pod 3, koji je načinio g. dr. Pero Zec, žup. fizik u Gospicu i izvrstan planinar i operater. Treba priznati, da su ovi snimci vrlo dobro uspjeli i da gledaocima dočaravaju vjernu sliku gorostasnih velikana Južnog Velebita, a među njima su najbolji oni pod 3, 4 i 5, koje ćemo donijeti u »Hrv. Planinaru«. Te su razglednice izdane jamačno u svrhu uzdržavanja Gojtanova doma na Visočici, za koji naša podružnica u Gospicu godimice prinosi znatne žrtve. Stoga se s pravom očekuje, da će posestrime podružnice i pojedini društveni članovi nabaviti veći broj tih razglednica i nastojati, da ih što više raspapčaju u planinarskim redovima. Svaka razglednica stoji D 2 i naručuje se kod HPD podružnice »Visočica« u Gospicu.

PLANINARSKI DOM KRALJICE MARIJE NA MOSORU tako je omilio planinarima, da ga i zimi osobito na nedjelje i blagdane vrlo rado posjećuju. Tako nam javljaju iz Splita, da je Dom imao u mjesecu siječnju ove godine Din 2.700 brutto prihoda, što je u današnjim prilikama gotovo izvanredna pojava, ako se uvaži, da je tek prije par mjeseci otvoren. Da je Dom solidno i čvrsto građen, jasno se pokazalo za vrijeme strašne bure posljednjih dana. Dne 21. II. o. g. posjetili su ga Mosoraši pod vodstvom predsjednika gosp. Giromette nakon petdnevne orkanske bure i utvrdili, da se upravo junački održao.

GLAVNE SKUPŠTINE NAŠIH PODRUŽNICA. Dosad su održale glavne godišnje skupštine ove naše podružnice: 1. HPD podr. »Bjelašnica« u Sarajevu 16. I. o. g.; 2. HPD podr. »Snežnik« u Krasici 14. II.; 3. HPD podr. »Visočica« u Gospicu 21. II.; 4. HPD podr. »Mosor« u Splitu 3. III.; 5. HPD podr. »Papuk« u Virovitici 6. III.; 6. HPD podr. »Vinica« u Dugoj Resi 6. III.; 7. HPD podr. »Ravna Gora« u Varaždinu 13. III.; 8. HPD podr. »Orjen« u Dubrovniku 17. III.; 9. HPD podr. »Martinšćak« u Karlovcu 23. III. Potanje izvještaje o njihovu radu u prošloj godini počinjemo donositi u posebnoj rubrici u narednom broju, a onda će slijediti izvještaji ostalih podružnica, i to onim redom, kako budu stizali, da se tako prikaže vjerna slika cijelokupnog rada HPD-a na kulturno-planinarskom polju.

U RABU RADI SE NA OSNUTKU PODRUŽNICE HPD-a. Javljuju nam odanle, da se u povodu vrlo uspјelog predavanja g. ing. A. Premužića o turizmu i planinarstvu na Rabu i Velebitu vodi pripremna akcija oko obrazovanja podružnice HPD-a u Rabu, koja bi dobila ime »Kamenjak« (408 m) po najvišem brdu na tom otoku. HPD središnjica srdačno pozdravlja taj hvalevrijedni naum, koji ide jednako u korist otoka Raba kao i našeg narodnog planinarstva, i želi osnivačima najbolji uspjeh.

OSNUTAK PODRUŽNICE HPD-a U DARUVARU. Prijatelji prirode i planinarstva u Daruvaru stvorile zaključak 28. X. 1931. na pouzdanom sastanku, da se ondje ima osnovati podružnica HPD-a pod imenom »Vrani Kamen«. Nato su u cijelosti prihvaćena pravila, koja su zajedno s izjavom središnjice o pristanku poslana nadležnoj oblasti na odobrenje. U početku je pristupilo 30 članova, koji su izabrali privremeni odbor sa predsjednicicom gđom Marijom ud. Majersky na čelu, što je dosad jedinstven slučaj u povijesti HPD-a. Sada nam javljaju odanle, da je banska uprava Savske banovine potvrdila društvena pravila i da će se 2. IV. o. g. držati konstituirajuća glavna skupština, na kojoj će se izabrati upravni i nadzorni odbor HPD podr. »Vranog Kamen«. HPD središnjica svesrdno pozdravlja svoje sestre i braću planinare u Daruvaru i želi im najbolji uspjeh.

H. P. D. podružnica »Biokovo« u Makarskoj treća je agilna organizacija, koja spremi gradnju planinarske kuće u svome području. Pod vodstvom svoga zaslужnog predsjednika g. ing. Oraša izvodi pripravne radove i prikuplja potrebna sredstva za gradnju. U prošloj je godini prokrčila dva važna planinarska puta iz Makarske na Sv. Juru na vrhu Biokova (1762 m) i izradila nacrt za nove planinarske staze, koje kani izvesti u g. 1932. Jedan od tih putova vodi iz Makarske na Vožac i dalje na Sv. Juru, a drugi preko sela Veliko Brdo i šumarske kuće na sv. Juru. Oba su puta djelomice izvedena u strkim stijenama, vrlo su zanimljivi i obiluju krasnim vidicima na more, napose sa Vošca nad Makarskom pogled je veličajan.

Ispod Vošca (1421 m) odabrano je mjesto za novu planinarsku kuću, a poklonila ga je društvo općina u Makarskoj, te je gruntovni prenos već proveden. Ujedno mu je općina doznačila D 5000, t. j. polovinu potpore, što ju je prije godinu dana namijenila za gradnju biokovske kuće. U istu je svrhu kod središnjice dosad osigurano D 24.000. Prošle jeseni počela se kraj gradilišta kopati cisterna za buduću kuću, te je rupa izdubljena za 600 hl vode; ali se posao radi slaba vremena nije mogao svršiti. Čim u proljeće nastane povoljno vrijeme, cisterna će se dogotoviti, da se vodom iz nje može započeti s gradnjom kuće. H. P. D. podružnica »Biokovo« obraća se molbom bratskim podružnicama, da ju u tom kulturno-socijalnom potevatu potpomognu.

ZIMSKI SPORT NA ORJENU (1894 m). Zasluga je dubrovačkih planinara, što je na Orjenu u neposrednoj blizini Dubrovniku otkrito vanredno pogodno skijalište, udaljeno dva sata autom od mora. Radi velike nadmorske visine od blizu 2000 m i jakih oborina naslaga snijega u tom kraju dosiže visinu, koja je u drugim našim zimsko-sportskim mjestima gotovo nepoznata. Od studenoga tamo već pada snijeg, koji u prosincu zatrپava udubine i pretvara krajinu u idealne padine bez jama i provalija, pa se tako drži sve do konca travnja. Tako taj predio sa svojim krasnim proplancima ima najbolje uvjete, da postane skijalištem ne samo za Dubrovačke sportaše, nego i za vanjski svijet, koji želi na pr. o Usksru da u rano jutro na Orjenu uživa u vožnji na skijama, a oko podne da se okupa u toplome moru. Taj su skijaški predio otkrili god. 1929. članovi H. P. D. podružnice »Orjen« u Dubrovniku pod vodstvom g. Đ. Panya, koji je vješt skijaš i iskusni planinar, i ujedno stvorili osnovu za planinarsku kuću na Orjenskoj Lokvi (1596 m), da služi kao sklonište i uporište za ljetne i zimske izlete. Pošto je ta kuća prošle godine sagradena i snabdjevena potrebnim namještajem, počeo se jače razvijati skijaški sport na Orjenu. U sezoni 1931—1932 dubrovački sportaši od početka prosinca polaze na višednevne izlete na Orjensku Lokvu, gdje se do mile volje mogu da naužiju žarkoga sunca i toga najljepšeg bijelog sporta.

SAVEZ PLANINAR. DRUŠTAVA JUGOSLAVIJE

TURISTIČKO DRUŠTVO »FRUŠKA GORA« U NOVOM SADU namjerava podići turistički dom na Iriškom Vencu u Fruškoj Gori na visini od 450 m, na jednom od najljepših mjeseta pokraj glavnog državnog puta Novi Sad—Ruma i nedaleko od državnog oporavilišta. U tu je svrhu raspisalo arhitektonski natječaj za izradu idejnog nacrta do 15. III. o. g. uz tri nagrade: 1. Din 5000, 2. Din 3000, 3. Din 1500 i sa pravom otkupa nenagradenih nacrtu uz cijenu od Din 1000 po elaboratu. Pravo učešća u toj utakmici imaju svi jugoslavenski inžinjeri i arhitekti, koji mogu od gornjeg društva dobiti situaciju gradilišta kao i ostale detaljne uslove uz naplatu od Din 50.

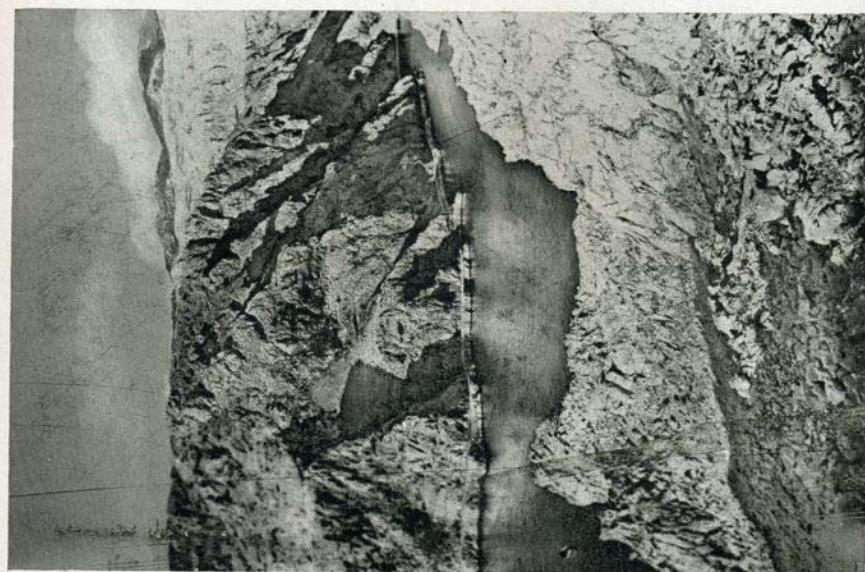

Foto: Lj. Griesbach
**FJORD ZAVRATNICA KOD JABLICA
POD VELEBITOM**

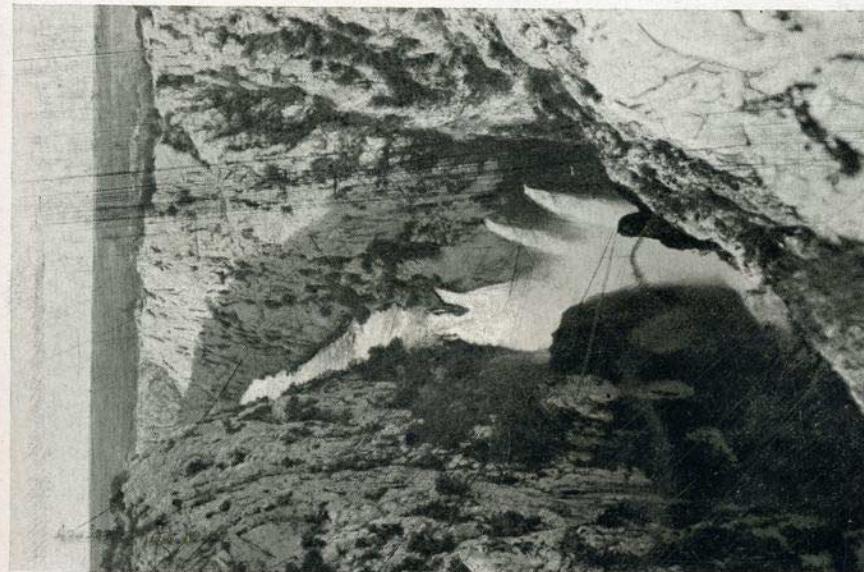

Foto: Lj. Griesbach
**GUBAVICA, SLAP RIJEKE CETINE
KOD ZADVARJA, VIS. 90 m.**

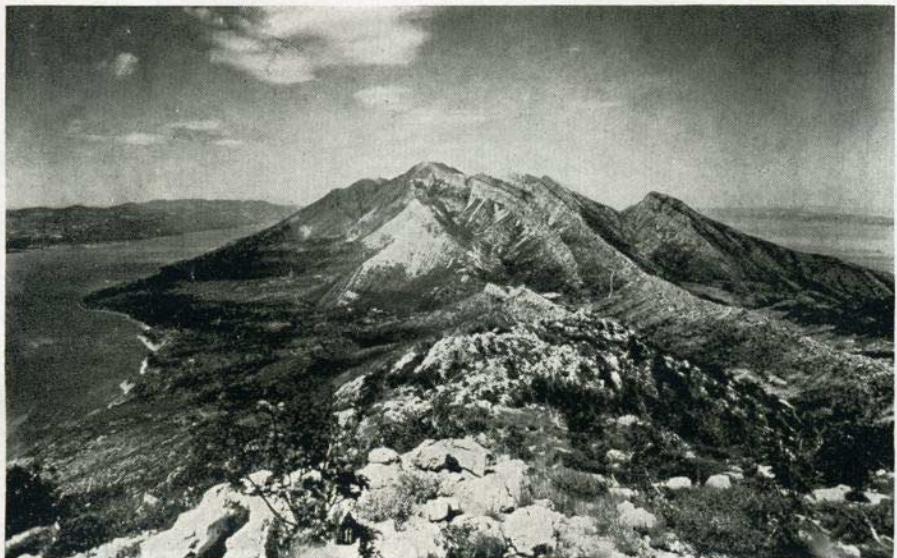

Foto: Lj. Griesbach

PELJEŠAC: POGLED S MOVALA (689 m) NA SV. ILIJU (962 m);
LIJEVO: KORČULANSKI KANAL, DESNO: HVAR.

Foto: Lj. Griesbach

BIOKOVO (1762 m): POGLED SA MOVALA NA PELJEŠCU;
ZRAČNI RAZMAK 58 km.

DRUŠTVO PLANINARA »ROMANIJA« U SARAJEVU držalo je 4. II. o. g. svoju XII. redovnu glavnu godišnju skupštinu, na kojoj je izabran slijedeći odbor: Predsjednik Marko Ilić, direktor Oblasne zadruge za poljoprivredni kredit; I. potpredsjednik Dr. Albert Attias-Zekić, advokat; II. potpredsjednik Ing. Mihajlo Blagojević, građevni preduzimač; glavni voda Josip Grgić, faktor štamparije; sekretar Jakob Kajon, trgovачki zastupnik; blagajnik Daniel Samoković, činovnik Narodne banke u Sarajevu; odbornici: Vojin Gligić, gimn. profesor, Binko Levi, trgovac, Svetomir Đukić, brigadni general, Dr. Svetozar Kalugjerčić, adv. koncipijent, poručnik Ljubomir Jančić, Mustafa Hadžihasanović, trgovac; nadzorni odbor: Mihajlo Rakočević, viši čin. Narodne banke u Sarajevu, Dore Krstić, sudski nadsavjetnik, Gjelizarević Edhem, industrijalac, Nikola Stojkanović, trgovac, Marinković Vasilije, profesor Građanske škole.

PLANINARSKA PREDAVANJA

PREDAVANJE G. DRA. I. KRAJAČA O VELEBITU U LJUBLJANI. Na poziv bratskoga saveznog »Slovenskog Planinskog Društva« držao je naš planinarski prvak g. dr. I. Krajač 4. III. o. g. u Delavskoj zbornici u Ljubljani stručno planinarsko predavanje o Velebitu. Ljubljanski dnevnik »Slovenski narod« u svom opširnom izvještaju pod značajnim naslovom »Pionir Velebita o Velebitu« zove to predavanje »izredno zanimivim«, a predavača »najzaslužnješim hrvatskim turistom«. S velikom hvalom govori o njegovoj predavačkoj vještini: »Naša publika še ni čula govornika, ki bi s tako uprav strastno ljubezni in ponosom govoril o svojih krajin kakor dr. Krajač. Je pa on tudi pionir Velebita, ki ga pred njim ni nikdo raziskoval, razen redkih botanikov. Že več desetletij porabi ves svoj prosti čas za pohode po tem nepristopnem pogorju... Z navdušenjem in temperamentom je predavatelj opisal tudi raznolikost velebitske flore... Brezmejna varijacija prirode, silno zanimiva folklor in pa zgodovina Velebita — naj nam gospod predavatelj ne zameri — zlasti on sam, so napravili Velebit za zibko hrvatskega turizma. Po njem namreč za njegove zasluge imenovan je v pitoresknih Rožanskih Kukovih — Krajačev Kuk... Po interesantnem govoru, ki bo gotovo privabil mnogo naših planincev na Velebit, je predavatelj pokazal nad 100 diapositivov teh slikovitih divljih planin in nam detailno opisal njih vrhove, vrtače in koče ter poti.« U izvješču se iscrpivo i vjerno prikazuju svi glavni momenti toga propagandnog predavanja, koje je očito učinilo povoljan dojam na slušaoce i pobudilo živo zanimanje za naš ponosni Velebit među slovenskim planinarima.

Slična solidarnost među slovenskim i hrvatskim planinarama se očitovala nekoliko dana iza toga (17. III.) u Zagrebu na vanredno zanimljivom predavanju glasovite slovenske alpinistice gde. Mire Marko Debeljakove, koja je na poziv HPD središnjice i HTK »Sljemena« dugim nizom sjajnih diapositiva prikazala velebne zimske čare kraljevstva Zlatorogova.

PLANINARSKO PREDAVANJE NA RABU. Primili smo ovaj izvještaj: Dana 11. III. o. g. na molbu nekolicine Rabljana održao je planinarsko predavanje u opć. vijećnici u Rabu ing. Ante Premužić iz Sušaka, poznati šumarsko-tehnički stručnjak po svojim radovima, provođanju staza po našem Velebitu, a na Rabu po provođanju turističkih staza u šumi Dundo. U svojem dvosatnom predavanju iznio je značenje turizma i ulogu Raba u turizmu našeg gornjeg Jadrana. Naglasio je važnost čuvanja specifičnog starinskog izgleda grada Raba, trajne privlačive

točke svih turista, predviđajući razvitak cijelog otoka, koji imade toliko prekrasnih zaliva i uvalica. Tako je istaknuo predviđeno izvedenje turističke staze i na Kamenjak (408 m), na najviši vrh otoka Raba. Potom je predavač poveo prisutne preko Kamenjaka na Velebit, naglašavajući svoje mišljenje, da imade Rab postati stožer turizma gornjeg dijela našeg Jadrana i polazna turistička točka na naš Velebit. Nakon predavanja prisutni su razgledavali album prekrasnih slika našeg Velebita. U svojem predavanju g. ing. Premužić zagovarao je osnutak planinarskog društva u Rabu, i to podružnice Hrv. Planinarskog društva. Predavanje g. Premužića zainteresirat će Rabljane za planinarenje, a dalo je dalnjeg poticaja planinarima u Rabu u njihovom nastojanju, da se planinarsko društvo obrazuje i na Rabu!

»Učkar«.

PREDAVANJE O DURMITORU U GRAZU. Akademička sekcija »Njemačko-austrijskog alpinskog društva« u Grazu javlja nam, da je njezin član gosp. Dr. Bernhard Bauer, koji je nedavno izdao studiju »Die Morfologie des Nördlichen Velebit«, dne 15. I. o. g. držao predavanje: »Planinarski putovi u Crnoj Gori« sa oko 100 diapozitiva u fizikalnoj dvorani tamošnje tehnike, pa da će isti predavač takova predavanja držati u Beču i drugim gradovima Austrije. Gosp. Dr. B. Bauer sudjelovao je prošloga ljeta u ekspediciji mladih gradačkih alpinista, koji su po planu g. Dr. B. Gušića izvodili uspone u Magliću, Volujaku, Bioču i Durmitoru i o tom svom pothvatu priopćili opširan izvještaj u tamošnjem dnevniku »Tagespost«.

PLANINARSKA LITERATURA

Rudolf Badjura: Smuška terminologija.

II. pomnožena in izpopolnjena izdaja. Samozaložba. — Ljubljana 1932. Cijena 8 Dinara. — Neumorni Badjura izdao je u nizu svojih turističko-sportskih publikacija drugo popunjeno i prošireno izdanje slovenske skijaške terminologije. Malena knjižica od 18 stranica džepnoga formata sadrži 500 naziva skijaške opreme i pojedinih dijelova skija, kao što i narodne slovenske izraze za različite vrsti snijega, vremenskih prilika, skijaške tehnike itd. Najveći dio tih termina autor je uz muku i napor sakupio na svojim mnogim zimskim putovanjima širom slovenske zemlje, a doznao ih je najviše od starih lovaca, pastira i seljaka. Samo onaj, tko je ikada sam pokušao skupljati leksikalno blago i riječi u živom jeziku, u narodu, a nije ih tek vadio iz literature ili kombinirao kod radnoga stola, samo onaj može ocijeniti, kolik je trud uložen u tih nekoliko stranica ove knjižice. Prvu kratku zbirku domaćih smučarskih izraza publikovao je Badjura u podlistku »Slovenskoga Naroda« u broju 6. i 7. II. 1914., kad se vratio s prvih svojih skijaških putovanja na Blokama. Sjećam se živo, kako smo tada u neslužbenom našem klubu penjača i smučara, u »Drenu«, veselo prepričavali ta njegova otkrića, kako smo se radovali, da mu je uspjelo u Sloveniji naći žive narodne izraze za govor planinara i skijaša. Prošlo je od onda već više od dvadeset godina, skijanje je zauzelo i kod nas kao i vani neslućenog maha. Zaboravljena je stara družba »Drena«, koja je prva u nas na daskama odilazila u Alpe i otkrivala one, danas svim skijašima dobro poznate terene na Krvavcu i Vel. Plnini, ali je Badjura još uvijek ostao jednako radin i neumoran. Kasnije je on nadopunio svoj rječnik izrazima iz različitih krajeva Slovenije. Kod toga mu je mnogo pomagao Nacet pri Sv. Ambrožu, kod kojega smo uz veliku toplu peć znali prospavati gdjekoju hladnu zimsku noć. Pomnoženu i nadopunjenu izdao je Badjura skijašku termi-

nologiju u svojoj knjizi »Smučar« 1924. g. (vidi moju ocjenu u »Hrvatskom Planinaru« 1925. str. 19.), a sada ju je štampao opet popunjenu u ukusnoj knjižici. Knjiga nam je dobro došla nesamo zbog njezine solidno obradene sadržine, nego i zbog toga, da pouči mladu smučarsku generaciju kako treba i u sportu njegovati svoj jezik i svoje govorno bogatstvo.

Dr. B. Gušić.

PLANINARSKI OBZOR

BUGARSKI PLANINARI GRADE OPSERVATORIJ NA MUSALI (2935 m)

U Bugarskoj se prije 25 godina snovala takova zgrada na Černom Vru (2287 m) na Vitošu prema predlogu njemačkog meteorologa prof. C. Kassnera; ali se ta misao radi nedostatnih sredstava nije mogla ostvariti. Umjesto toga je g. 1930. kraj nove planinarske kuće »Musala« pod vrhom Vitoša na visini od 2250 m podignuta meteorološka stаница, koja je sada najviša postaja za takva opažanja na Balkanskom poluostrvu. U novije je vrijeme ravnateljstvo meteorološkog zavoda u Sofiji ponovo pokrenulo misao, da se sagradi meteorološki opservatorij, i to ne više na Černom Vru na Vitošu, već na Rilskoj Musali, koja je sa svojom nadmorskom visinom od 2935 m najviši vrh na Balkanskom poluostrvu. Na nedavnoj međunarodnoj meteorološkoj konferenciji u Kopenhagenu bila je stvorena odluka, da se priredi »jubilarna polarna godina 1932—1933«, u kojoj se imaju vršiti redovna meteorološka i geofizička motrenja nesamo u polarnim krajevima, nego i na drugim vrlo visokim mjestima na zemaljskoj površini. Jedna od takovih točaka jest i vrh Musala (2935 m) na Rila planini, i Bugarska je pozvana, da na tom vrhu podigne zgradu za takva motrenja. No kako država u današnjoj teškoj krizi nema dovoljno sredstava za izvedenje te osnove, ravnateljstvo bugarskog meteorološkog zavoda obratilo se za pomoć na bugarske planinare, organizirane u »Bulgarskom turističeskom sojuzu« (savezu). I ovi su spremno i objeručke prihvatali tu misao na svom nedavnom kongresu u Eleni i javno pozvali sve svoje podružnice, da skupljaju prinose za gradnju toga opservatorija među građanstvom, priređujući u tu svrhu planinarske zabave, predavanja, večeri uz suradnju srodnih organizacija, kao »Junoševskog turističkog sojaza«, ski-klubova i dr. Imena onih, koji će dati prinos veći od 200 leva, bit će upisana u knjigu darovatelja, koja će se izložiti na vidnom mjestu u opservatoriju.

Na taj poziv prva se odazvala odlična planinarska podružnica »Srrena Gora« u Staroj Zagori, koja je na prvoj zabavnoj večeri skupila 5000 leva. Akcija je dobro upućena, pa ima nade, da će se još ove godine pristupiti gradnji opservatorija na vrhu Musale.

Taj novi opservatorij bit će niži samo od ova četiri opservatorija u Evropi: Jungfrau—Joch 3457 m, Sonnblick 3106 m, Zugspitze 2966 m i Etna 2942 m; ali će nad visivati ove: Pic de Midi 2885 m, M-t Mounier 2740 m, Säntis 2500 m, Obir 2148 m, Bjelašnica 2067 m, M-t Vertoux 1912 m, Schneekoppe 1603 m, M-t Aigoaul 1567 m, Puy de Dôme 1465 m, Ben Nevis 1340 m, Brocken 1142 m i Feldberg 880 m. Zanimljivo je, da austrijski meteorolozi unatoč teškoj gospodarskoj krizi u svojoj zemlji sada sniju pored svoga visokog opservatorija na Sonnblicku gradnju novog još višeg opservatorija kod planinarske kuće »Erzherzog Johann« na Grossglockneru, da tako barem za 8 m nadvise onaj na Jungfrau—Jochu, čime bi dobili najviši opservatorij u Evropi.

KAKO SE POSTUPA SA STRANIM TURISTIMA U ITALIJI. Praški dnevnik »Narodni Listy« donio je 21. VII. 1931. članak: »Sudbina dvaju čeških turista u Italiji«, u kojem se prikazuje ovaj nemili doživljaj iz turističke Italije: Početkom lipnja zaputiše se u Italiju dva čehoslovačka turista: Fr. Nečas i Miroslav Pavlis. Htjedoše obići okolicu Gorice i mjesta, gdje su se vodili bojevi u vrijeme svjetskog rata, jer su poslije boravka na Bohinjskom jezeru krenuli sa pogranične stanice Podbrdo pješke cestom prema Gorici. Obojica su imala na sebi turističko odijelo i bili su također snabdjeveni svime, što je na putovanju potrebno. Na putu prema Gorici zaustavio ih i uapsio talijanski oružnik. Osumnjičeni su, a da tomu nije bilo nikakva razloga, da su jugoslavenski špijuni. Kako tvrdi Fr. Nečas, talijanski su žandari njih tukli i mučili, da iz njih iznude takovo priznanje. Kad im to nije uspjelo, predali su ih sudu u Ajdovščini i otuda višem sudu u Goricu. Pred sudom branili su ih odvjetnici Slovenci. Pošlo im je za rukom da dokažu kako nisu krivi za špijunstvo, ali su ipak osuđeni, jer su — čujte! — imali kod sebe nož! Nečas je osuden na 20 dana i Pavlis na 40 dana zatvora! Ali nije to prvi slučaj, da su strani turisti, dolazeći u Italiju preko Jugoslavije, bili izvrženi napastovanju, pa i mučenju na redarstvu. Tako je povедena istraga protiv dva Nijemca, koji su se vozili brzim vlakom na Rijeku, jer su u njihovu kupeu na jugoslavenskom zemljištu neki suputnici ostavili hrvatske novine, premda ni jedan od tih Nijemaca nije razumio hrvatskoga jezika.«

TURISTIČKE NOVOSTI

NARODNO GOSPODARSKA VAŽNOST TURISTIKE. Ured Lige naroda objelodanio je nedavno statistiku o prihodima od turističkoga pokreta u pojedinim državama. Iznosi su proračunani na taj način, da su se od njih odbili izdaci, što su ih građani iste države u tudini izdali na svrhe turističke. Statistika, izračunana radi jedinstvenosti u dolarima, pokazuje, da je Italija imala od turistike u godini 1926. prihoda 107 milijuna, u godini 1927. već 126.5 milijuna; Francuska u godini 1926. 293.2 milijuna, u god. 1929. 315.2 milijuna; Švierska u god. 1925. 63.6 milijuna, u god. 1926. 38.6 milijuna; Austrija u god. 1926. 26.7 milijuna, u god. 1927. 31 milijun, u god. 1928. 35.8 milijuna, a u god. 1929. 38.2 milijuna. Naprotiv toga Sjedinjene američke države pokazuju na tom polju deficit; građani naime izdaju na turistiku u tudini više, nego ima kod kuće iz te grane prihoda. Tako se pokazuje za god. 1926. manjak od 475 milijuna, u god. 1927. 533 milijuna, u god. 1927. 741 milijun i u god. 1928. 654 milijuna.

— Savez planinarskih društava kraljevine Jugoslavije

OBITELJSKE ŽELJEZNIČKE KARTE SA SNIŽENIM CIJENAMA U ŠVICARSKOJ I FRANCUSKOJ. Željeznička uprava u Švicarskoj uvela je u prošloj godini na svojim prugama novu vrst pogodnosti za obitelji sa više članova. Polazeći sa opravdanog stanovišta, da su putni troškovi obitelji sa više članova tako visoki, da roditeljima s većim brojem djece nije moguće poduzeti putovanje na veće udaljenosti, dozvolila je opću povlasticu od 24% za obitelji, ako putuju tamo i natrag najmanje četiri člana, t. j. ako kupe kartu za povratak. Karta vrijedi deset dana.

Francuske željeznice pružaju sličnu pogodnost već duže vremena, ali imaju drugačije uređenje. Drugi član dobiva povlasticu od 25%, treći član 50%, a svaki dalji 75%. Novinejavljaju, da je posljedica tih novih povlastica povoljna po željezničke blagajne u Francuskoj i Švicarskoj.

SNIŽENE CIJENE ZA NEDJELJNE POVRATNE KARTE U ČEHOSLOVAČKOJ. Po primjeru Austrije, Italije, Francuske i Švicarske uvelo je ministarstvo saobraćaja u Čehoslovačkoj od 15. XII. 1931. do opoziva pogodovne cijene za povratne željezničke karte po nedjeljama i blagdanima, i to za putovanje iz gradova, koji po popisu god. 1930. imadu nad 40.000 stanovnika (Prag, Plzenj, Č. Budějovice, Usti nad Labom, Brno, Olomuc, Mor. Ostrava, Bratislav i Košice) do stanica u okolini tih gradova u udaljenosti od 60 km, kao i u smjeru obratnom. Povlastica od 33% vrijedi samo za osobne vlakove u 2. i 3. razredu do 30. IV. 1932., a od 1. V. do 30. IX. iznosi 25% od normalne vozne cijene za dotični razred. Osim na nedjelje takove se karte izdaju na ove blagdane: 1. i 6. I., na Uskrsni ponедjeljak, 1. V., Spasovo, Duhovski ponedjeljak, Tijelovo, 29. VI., 5. i 6. VII., 15. VIII., 28. IX., 28. X., 1. XI. i 8., 25. i 26. XII.

SNIŽENE VOZNE CIJENE ZA ZIMSKE SPORTAŠE NA ŽELJEZNICAMA U ČEHOSLOVAČKOJ. Za vrijeme od 15. XII. 1931. do 30. IV. 1932. izdaju se za zimske sportaše povratne željezničke karte za pojedinačnu vožnju s povlasticom od 33% na udaljenost preko 50 km u III. razr. osobnih, brzih i mješovitih vlakova i to na 14 dana, dok na udaljenost od 30 do 50 km takove karte vrijede tri dana. Takove se karte izdaju na željezničkim blagajnama pojedincima uz predočenje savezne iskaznice s potvrdom o uplaćenoj članarini do konca I. poljeća 1932. i s kontrolnom skijaškom značkom od 5 Kč po članu i 3 Kč za podmladak. Za ovim primjerima povela se nedavno i Poljska, koja je uvela nedavno znatne olakšice za planinarska društva.

DRUŠTVENE VIJESTI

DVA NOVA PRINOSA ZA PLANINARSKU KUĆU NA RISNJAKU. U djetovornoj suradnji pri unapređivanju društvenih ciljeva dosad su se dično odlikovale neke naše radine podružnice, a na čelu im стоји naša revna podružnica »Martinšćak« u Karlovcu, koja je do g. 1930. doznačila matici u više obroka lijepu svotu od D 9.000 za gradnju planinarskih kuća, nato u g. 1930. za gradnju planinarske kuće na Risnjaku nemali iznos od D 4.000, u g. 1931. opet D 1.000 za gradnju planinarskih kuća i skloništa, a ove godine na nedavnoj glavnoj skupštini (23. III.) ponovno D 1.000 za gradnju planinarske kuće na Risnjaku, što sa predašnjim prinosima iznosi znatnu svotu od D 15.000, i to D 10.000 za gradnju planinarskih kuća i skloništa bez posebne oznake, a D 5.000 za planinarsku kuću na Risnjaku. Njoj se u toj uzornoj planinarskoj solidarnosti pridružila njezina najbliža posestrima, naša napredna podružnica »Vinica« u Dugoj Resi, koja je u g. 1930. poslala matici znatan iznos od D 6.000 za gradnju planinarske kuće na Plitvičkim Jezerima, a ove je godine na glavnoj skupštini (6. III.) namijenila iznos od D 1.000 za gradnju planinarske kuće na Risnjaku. Tom prigodom vrijedno je spomenuti i druge prinose naših podružnica za gradnju planinarske kuće na Risnjaku: HPD podružnica »Velebit« na Sušaku u prošloj je godini votirala kao prva D 15.000 za istu svrhu, a za njom HPD podružnica »Gvozd« u Sisku poslala je matici lijep iznos od D 3.000 za gradnju kuće na Risnjaku, a kao treća u prošloj je godini HPD podr. »Moslavina« u Kutini na svojoj glavnoj skupštini (17. IX. 1931.) votirala matici prinos od D 1.000 za kuću na Risnjaku. Ove se godine prva odazvala našemu pozivu na solidarnu suradnju HPD podružnica »Papuk« u Virovitici i poslala D 500

za gradnju kuće na Risnjaku; druga je po redu ove godine bila HPD podružnica »S nježnik« u Krasici, koja je na poziv HPD središnjice poslala D 2.000, malone cijelu svoju gotovinu za risnjačku kuću, a kao treća je HPD podr. »Jelenec« u Gerovu poslala iznos od D 250 u istu svrhu.

FOTO-PLANINARSKO PREDAVANJE G. LJ. GRIESBACHA U PUČKOM SVEUČILIŠTU. HPD središnjica i HTK »Sljeme« priredili su 10. III. u Pučkom sveučilištu vrlo uspjelo foto-planinarsko predavanje, koje je održao naš agilni planinar i domaći fotografski stručnjak g. Ljudebit Griesbach pod naslovom: »Sa fotografskom kamerom iz Zagreba preko Sušaka do Boke Kotorske«. S pomoću 240 sjajnih diapositiva u raznim bojama po vlastitim snimcima vješti je predavač mnogobrojne gledaoca vodio kroz cijelo Hrvatsko Primorje i diljem Dalmacije do našeg dragulja nad draguljima — čarobne Boke. Pred njihovim se očima kao u nizu bisera redala sva ljepota i bajni čar naših primorskih krajeva, pa se pod neodoljivim njihovim dojmom u mnogih budila želja, da ove godine obadu naš sinji Jadran i da se pri tom uspnu na Velebit, Mosor, Biokovo, Orjen i druge divotne planine. To je predavanje bilo upravo uzorna propaganda našeg turizma i planinarstva, a ujedno i vrlo dobra zorna pouka prisutnim fotoamaterima, jer je g. Griesbach svoje izvrsne snimke objašnjavao stručnim tumačenjem na osnovu svoga bogatog iskustva na fotografskom polju. U ovom broju donosimo na posebnom prilogu šest njegovih snimaka sa ovoga vrlo zanimljivog predavanja. Slika Biokovo snimljena je u zračnom razmaku od 58 km sa brijege Movala (689 m) na Pelješcu sa Linhof-kamerom 10×15 optika Tele Ksenar 5.5. sa 36 cm žarišta na Dr. C. Schleusner Tempo Braun ploči.

PORTRET AUGUSTA ŠENOE, što ga donosimo uz članak na čelu lista, a izradio ga je prof. Dr. Br. Šenoa, sin velikoga pokojnika, ustupila nam je zagrebačka nakladna knjižara »Minerva«. Prvi put je izšao u njezinu nedavnom jubilarnom izdanju »Pjesme Augusta Šenoee«.

SADRŽAJ: Dr. Milan Šenoa: August Šenoa kao putnik i putopisac (s portretom Aug. Šenoe), str. 99. — Zvonimir Rosandić: Vaganski ili Babin Vrh u Velebitu (sa 2 slike na umj. prilogu), str. 103. — August pl. Pisačić: Problemi zagrebačke gore, str. 108. — Dr. I. Krajač: Rožanski Kukovi u Velebitu, str. 112. — Vladimir Blašković: Naš skijaški sport, str. 114. — Rad podružnica H. P. D. (Velebitske razglednice H. P. D. podr. »Visočice« u Gospicu. — Planinarski dom Kraljice Marije na Mosoru. — Glavne skupštine podružnica. — Osnivanje podružnice H. P. D.-a u Rabu. — Osnovana podružnica u Daruvaru. — H. P. D. podr. Biokovo u Makarskoj spremila gradnju planinarske kuće na Biokovu. — Zimski sport na Orjenu, str. 118—120. — Savez plan. društava Jugoslavije, str. 120. — Plan. predavanja, str. 121. — Plan. literatura (Dr. B. Gušić: Rudolf Badjura: Smuška terminologija), str. 122. — Planinarski obzor, str. 123. — Turističke novosti, str. 124. — Društvene vijesti (Dva nova prinosa za planinarsku kuću na Risnjaku: H. P. D. podr. »Martinšćak« u Karlovcu D 1.000, H. P. D. podr. »Vinica« u Dugoj Resi D 1.000); foto-planinarsko predavanje g. Lj. Griesbacha u Pučkom sveučilištu, iz kojega se donosi u umj. prilogu 6 izvrsnih slika sa Velebita, Biokova i Jadrana), str. 125—126.

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.— (za dake i naučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—). Pretplatu, reklamacije i rukopise prima HPD središnjica u Zagrebu, Samostanska ulica 2a. — Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Medveščak br. 57. — Izdavač: »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.